

ADVIES

Unesco Categorie 2-Centrum voor immaterieel erfgoed

Vlaamse Unesco Commissie

Unesco (*United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*) is een agentschap van de Verenigde Naties dat streeft naar vrede door internationale samenwerking in onderwijs, wetenschap, cultuur en communicatie.

De **Vlaamse Unesco Commissie (VUC)** is in 2003 opgericht door de Vlaamse Regering om de band tussen de Vlaamse Gemeenschap en Unesco te bevorderen, met specifieke voorlichtings- en adviestaken.

Zo stelt het oprichtingsbesluit dat de VUC aan de Vlaamse Regering, of aan haar ministers voor wat hun bevoegdheden betreft, schriftelijk **advies** kan geven over door Unesco voorgestelde specifieke initiatieven, aandachtspunten, activiteiten en bijzondere programma's, en over de samenwerking tussen Unesco en Vlaanderen.

De VUC telt twaalf stemgerechtigde **commissieleden** (waaronder vijf ambtenaren en zeven externe experts), drie formele raadgevende leden en een aantal bijkomende adviserende leden. Zij hebben allemaal een deskundigheid op een of meerdere Unesco-thema's, -conventies of -programma's. De huidige voorzitter van de commissie is de Gentse ererector Anne De Paepe.

Inhoudsopgave

Management samenvatting	8
Voorwoord	10
Situering en opbouw advies	11
1 Context: Doelstellingen en bestaande centra	12
1.1 <i>Wat is een Categorie 2-Centrum?</i>	12
1.2 <i>Situering strategisch potentieel van een Categorie 2-Centrum</i>	15
2 Wat is de meerwaarde voor Vlaanderen?	21
2.1 <i>Versterking Vlaams beleid voor het borgen van immaterieel erfgoed</i>	21
2.2 <i>Doelgroep(en) en hun behoeften vervullen</i>	23
3 Mogelijke structuur en focus	26
3.1 <i>Binnen welke bestaande of nieuwe structuur kan een Categorie 2-Centrum ingebed of opgericht worden?</i>	26
3.2 <i>Samenwerkingsopportuniteiten met andere lidstaten</i>	29
3.3 <i>Mogelijke focus</i>	29
4 Financiële luik	32
4.1 <i>Ontvankelijkheid van instellingen</i>	32
4.2 <i>Financiering en betrokkenheid van de staat</i>	32
4.3 <i>Financiering vanuit Unesco</i>	36
5 Kandidaatstelling	37
5.1 <i>De aanvraagprocedure in zeven stappen</i>	37
5.2 <i>Aanvraagkalender</i>	40
5.3 <i>Welke aspecten met betrekking tot intra-Belgische samenwerking en afstemming moeten in aanmerking worden genomen?</i>	41
5.4 <i>Welke rol kunnen de verschillende stakeholders vervullen in het uitwerken van een eventuele kandidaatstelling?</i>	41
5.5 <i>Rol van de Vlaamse Unesco Commissie bij kandidaatstelling</i>	42
6 Aanbevelingen tot besluit	43
7 Bronnen	44

Lijst van afkortingen en verklarende woordenlijst

2003 Conventie	<p><i>Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage</i></p> <p>Conventie voor het Borgen van het Immaterieel Cultureel Erfgoed</p>
2019 Strategie	<p><i>The 2019 Strategy for Category 2 Institutes and Centres under the auspices of UNESCO</i></p> <p>De strategie 2019 voor categorie 2-instituten en -centra onder auspiciën van Unesco</p>
Algemene Conferentie	<p>Algemene Vergadering van alle lidstaten van Unesco. De Algemene Conferentie bepaalt het beleid en de hoofdlijnen van het werk van Unesco. Ze stelt de programma's en het budget van Unesco vast. Ze kiest ook de leden van de Uitvoerende Raad en benoemt om de vier jaar de directeur-generaal. De Algemene Conferentie bestaat uit vertegenwoordigers van alle lidstaten van Unesco. Ze komt om de twee jaar samen. Elk land heeft één stem, ongeacht zijn grootte of de hoogte van zijn bijdrage aan het budget.</p>
C/5	<p><i>UNESCO's Approved Programme and Budget</i></p> <p>Goedgekeurd programma en begroting van Unesco</p>
Categorie 2-Centra (C2C's)	<p><i>Category 2 Institutes and Centres under the Auspices of UNESCO</i></p> <p>Categorie 2-Instituten en Centra onder Auspiciën van Unesco</p> <p>Een erkend expertisecentrum dat werkt op de bevoegdheidsgebieden van Unesco, op aanduiding</p>

	<p>van de Algemene Conferentie van Unesco. Van het centrum wordt verwacht dat het bijdraagt tot de realisatie van Unesco's programma door middel van internationale en regionale samenwerking, onderzoek, kennisproductie, beleidsadvies en capaciteitsopbouw. C2C's zijn juridisch autonoom binnen de nationale context en zijn via formele regelingen verbonden aan Unesco. C2C's maken geen deel uit van Unesco, hoewel ze wettelijk de naam en het logo van Unesco mogen gebruiken.</p>
Culturele diplomatie ¹	<p>Culturele diplomatie streeft 4 doelstellingen na:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De culturele sector en creatieve industrieën waar nuttig ondersteunen in hun internationale ambities en netwerking met het oog op het bevorderen van samenwerking en uitwisseling. • De uitstraling van de Vlaamse kunsten- en erfgoedsector uitspelen als instrument van naamsbekendheid en reputatiemanagement • Cultuur inzetten als drager van waarden in de internationale relaties van Vlaanderen en de Europese Unie • Bevorderen van wederzijds begrip en vertrouwen in de relaties met het buitenland.
CRESPIAL	<p><i>El Centro Regional para la Salvaguardia del Patrimonio Cultural Inmaterial de América Latina</i></p> <p>Regionaal centrum voor de bescherming van het immaterieel cultureel erfgoed van Latijns-Amerika</p>
CRIHAP	<p><i>International Training Centre for Intangible Cultural Heritage in the Asia-Pacific Region</i></p>

¹ DKBUZA. (z.d.). Doelstellingen en beleidskader culturele diplomatie. Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken. Geraadpleegd via <https://fdfa.be/nl/doelstellingen-en-beleidskader-culturele-diplomatie>

	<p>Internationaal opleidingscentrum voor immaterieel cultureel erfgoed in de regio Azië-Stille Oceaan</p>
<p>Mondiale Programma voor Capaciteitsopbouw</p>	<p><i>Global Capacity-building programme</i></p> <p>Het Mondiale Programma voor Capaciteitsopbouw van de Unesco 2003 Conventie</p>
<p>Electorale Groepen</p>	<p>Unesco werkt in het beheer van de organisatie met zes landengroepen, in functie van een evenwichtige vertegenwoordiging van/voor de verschillende regio's. Dit zijn de zes <i>electoral groups</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Groep I: West-Europese en Noord-Amerikaanse staten • Groep II: Oost-Europese staten • Groep III: Latijns-Amerikaanse en Caribische staten • Groep IV: Aziatische en Pacifische staten • Groep V a): Afrikaanse staten • Groep V b): Arabische staten
<p><i>Field offices</i></p>	<p>Unesco heeft een wereldwijd netwerk van kantoren en vestigingen, verdeeld over verschillende regio's en electorale groepen, die dienen als antennes van het Unesco-secretariaat. Deze kantoren coördineren en ondersteunen Unesco's activiteiten en programma's op lokaal, regionaal en internationaal niveau.</p>
<p>ICHCAP</p>	<p><i>International Information and Networking Centre for Intangible Cultural Heritage in the Asia-Pacific Region under the Auspices of UNESCO</i></p> <p>Internationaal informatie- en netwerkcentrum voor immaterieel cultureel erfgoed in de regio Azië-Stille Oceaan onder auspiciën van UNESCO</p>

IRCI	<p><i>International Research Centre for Intangible Cultural Heritage in the Asia-Pacific Region</i></p> <p>Internationaal Onderzoekscentrum voor Immaterieel Cultureel Erfgoed in de regio Azië-Stille Oceaan</p>
<i>Living Heritage Entity</i>	De Sectie Immaterieel Erfgoed of ook 'Entiteit Levend Erfgoed' van het Unesco Secretariaat in Parijs.
Secretaris van de Conventie	De leidinggevende ambtenaar van de Conventie
Uitvoerende Raad	De Uitvoerende Raad (<i>Executive Board</i>) is een van de drie constitutionele organen van Unesco (de andere zijn de Algemene Conferentie en het Secretariaat) en wordt gekozen door de Algemene Conferentie. Onder het gezag van de Algemene Conferentie onderzoekt de Raad het werkprogramma van de organisatie en de bijbehorende begrotingen die hem door de directeur-generaal worden voorgelegd. De raad bestaat uit 58 lidstaten met een ambtstermijn van vier jaar.
UNESCO	<p><i>United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization</i></p> <p>Organisatie van de Verenigde Naties voor Onderwijs, Wetenschap en Cultuur</p>
UNESCO HQ	Het Unesco hoofdkwartier in Parijs, waar het algemeen Unesco Secretariaat ook haar uitvalsbasis heeft.

Management samenvatting

De Unesco 2003 Conventie voor het borgen van immaterieel erfgoed is sinds haar lancering 20 jaar geleden uitgegroeid tot één van de stuwende krachten van de VN-organisatie voor Onderwijs, Wetenschappen, Cultuur en Communicatie. De Conventie werd bijzonder snel geratificeerd op wereldwijde schaal. Anno 2023 zien we dat vele duizenden erfgoedgemeenschappen en organisaties actief aan de slag gaan met de Conventie. Vanuit de inventarissen immaterieel erfgoed in alle 181 lidstaten werden intussen méér dan 675 elementen op de Unesco Lijsten ingeschreven. De Conventie heeft een steeds breder maatschappelijk bereik en ontplooit allerlei initiatieven in diverse maatschappelijke domeinen als economie, onderwijs, toerisme, etc.

Het mag duidelijk zijn dat er in de komende jaren heel wat op de Conventie afkomt. Dat zal lang niet allemaal vanuit het Unesco hoofdkwartier gemonitord (kunnen) worden. In de andere regio's van de wereld zijn de voorbije jaren Categorie 2-Centra opgezet rond de Unesco 2003 Conventie, waar via een strategisch partnerschap samengewerkt wordt met het Unesco Secretariaat in het ondersteunen van de internationale uitbouw van het succes van de Conventie. In de regio's van West-Europa en Noord-Amerika is er na 20 jaar echter nog geen centrum actief.

Vult Vlaanderen die leemte aan en neemt het bijgevolg vanuit haar internationale voortrekkersrol rond deze Unesco Conventie het voortouw om deze kans te verzilveren en haar inzet naar een hoger niveau te brengen? De komende jaren zal in het selecte netwerk van Categorie 2-Centra in de vijf regio's waar Unesco wereldwijd mee werkt veel mogelijk zijn. Het zal interessant zijn om in dat beperkte circuit mee te draaien, of, gelet op de nabijheid van de hoofdstad van de Europese Unie en van het hoofdkwartier te Parijs, zelfs tot centrale draaischijf te kunnen uitgroeien. Dit kan de volgende jaren een van de strategische doelen worden bij Unesco, en de inzet van dit advies rond de mogelijke oprichting van een Unesco Categorie 2-Centrum vanuit Vlaanderen.

In dit advies biedt de Vlaamse Unesco Commissie een analyse van het huidige landschap en beleid inzake Unesco Categorie 2-Centra, licht daarbij kansen en knelpunten toe, en formuleert ten slotte de volgende aanbevelingen voor het opstarten van een Unesco Categorie 2-Centrum voor electorale Groep I (regio West-Europa en Noord-Amerika):

1. Het strategisch potentieel om vanuit Vlaanderen een Categorie 2-Centrum op te richten is significant. In de exponentiële ontwikkeling van deze Unesco-Conventie heeft een Categorie 2-Centrum in Groep I (West-Europa en Noord-Amerika) het vermogen uit te groeien tot één van de sleutel-organisaties in het selecte Unesco-netwerk rond de Unesco 2003 Conventie en het Unesco Secretariaat.
2. Voorzie in de oprichting van een i-vzw (internationale vzw) met zetel in België (Brussel) voor 31 maart 2024, opdat een aanvraag tot Categorie 2-Centrum bij Unesco ontvankelijk kan zijn in 2026, en het Categorie 2-Centrum formeel erkend van start kan gaan in 2028.

3. Profileer het Categorie 2-Centrum vanuit de troeven en waarden van het immaterieel-erfgoedbeleid in Vlaanderen en Europa: een internationaal centrum dat de democratische kracht van *multistakeholder* samenwerking rond de Unesco 2003 Conventie mobiliseert en belichaamt.
4. Voorzie in een performante en transparante *cultural governance* die tot inspiratie en voorbeeld kan strekken internationaal.
5. Zorg dat de organisatie van het bestuur (*multistakeholder* perspectief), de financiering (transnationaal) en de werking (mondiale thematische expertise en gerichte ondersteuning van Europese en Noord-Amerikaanse actoren en netwerken in de 2003 Conventie) van bij de opstart gescheiden opgezet worden met het oog op doeltreffende performantie en wendbaarheid van dit internationale expertisecentrum.

Voorwoord

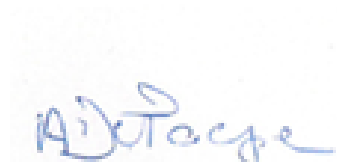
In deze tijd van versnelde verandering en groeiende globalisering is het van essentieel belang dat we blijven innoveren en onze inspanningen coördineren om het erfgoed dat ons verbindt te beschermen. Het advies dat nu voor u ligt, biedt een waardevolle routekaart voor het oprichten van een Unesco Categorie 2-Centrum in de regio West-Europa en Noord-Amerika. Dit centrum heeft de potentie om een leidende rol te spelen bij de ondersteuning van de Unesco 2003 Conventie en het Unesco Secretariaat.

Mijn oprechte dank gaat uit naar de Vlaamse Unesco Commissie en iedereen in de werkgroep voor hun toegewijde inspanningen om een grondige analyse van de kansen en uitdagingen die voor ons liggen in dit advies neer te schrijven. Het voorgestelde centrum belichaamt de waarden van samenwerking, culturele diversiteit en democratie, en heeft het potentieel om een wereldwijd centrum van excellentie te worden.

Dit is een moment van grote belofte en potentieel, en we hopen dat dit advies zal dienen als een inspirerende gids voor de toekomst van het beheer van immaterieel erfgoed in onze regio. Laten we samenwerken, innoveren en ons erfgoed beschermen voor de komende generaties.

Met vriendelijke groeten,

Anne De Paepe
Voorzitter Vlaamse Unesco Commissie

Situering en opbouw advies

De Vlaamse Regering heeft haar beleidsvisie betreffende het Vlaamse beleid voor het borgen van immaterieel erfgoed geactualiseerd in overeenstemming met de Unesco 2003 Conventie voor het borgen van immaterieel cultureel erfgoed.

In zijn beleidsvisie zijn acht prioritaire uitdagingen geïdentificeerd. Op basis hiervan kan de Vlaamse overheid de komende jaren het beleid verder uitbouwen, samen met de vele betrokken partners in het veld. Het gaat hierbij om een visie op lange termijn, met ambitieuze uitdagingen, op heel diverse terreinen. In functie van de beschikbare middelen zullen prioriteiten gesteld worden in de te ondernemen acties. Om de juiste afwegingen te kunnen maken, onderzoekt het departement Cultuur, Jeugd en Media een aantal pistes die in de beleidsvisie worden aangehaald.

Onder de achtste prioriteit, namelijk de verdere uitbouw en differentiatie van de internationale beleidsvoering rond immaterieel erfgoed, geeft de minister aan de piste van het opzetten van of deelnemen aan een Unesco-expertisecentrum voor immaterieel erfgoed (een zogenaamd Unesco Categorie 2-Centrum) te willen laten onderzoeken.

Hiervoor heeft het departement de expertise ingeroepen van de Vlaamse Unesco Commissie met de vraag om een advies op te maken inzake de kosten en baten van een Unesco Categorie 2-Centrum voor Vlaanderen. Er zijn zestien vragen geformuleerd die behandeld moeten worden, opgedeeld in vijf categorieën: (1) context, (2) meerwaarde voor Vlaanderen, (3) mogelijke structuur en focus, (4) financieel en (5) kandidaatstelling.

Voorafgaand aan dit advies is er een stagiair aangesteld door de Vlaamse Unesco Commissie om een benchmarkstudie uit te voeren over het toekenningsproces als de impact van de bestaande Categorie 2-Centra. Informatie uit deze studie is gebruikt in het advies. De structuur van het volgende advies is in lijn met de vragen van het departement, die als leidraad gebruikt zijn.

1 Context: Doelstellingen en bestaande centra

1.1 Wat is een Categorie 2-Centrum?

a. Unesco Categorie 2-Centra

Categorie 2-centra zijn unieke structuren binnen het landschap van de Verenigde Naties. Hun structuren en de teksten die erop van toepassing zijn, werden al in 1946 opgesteld en zijn in de loop der tijd geëvolueerd om een beter kader te bieden voor hun werking, die zowel nauw verbonden is met Unesco als buiten haar jurisdictie valt. De onderstaande definitie² van Categorie 2-Centra omvat doelstellingen en verwachtingen met betrekking tot deze instellingen:

"Categorie 2-Centra onder auspiciën van Unesco vormen een wereldwijd netwerk van expertisecentra die alle competentiegebieden van de organisatie omvatten. Op basis van hun expertise leveren ze een belangrijke bijdrage aan de uitvoering van de prioriteiten en programma's van Unesco en aan de mondiale ontwikkelingsagenda's, gedurende een bepaalde periode, door middel van internationale en regionale samenwerking, onderzoek, het genereren van kennis, beleidsadvies en capaciteitsopbouw. Hoewel ze onafhankelijk zijn van Unesco zijn categorie 2-centra bevoorrechte partners van de organisatie met toegang tot het logo van de organisatie, internationale en intergouvernementele organen en netwerken, en kunnen ze gebruik maken van Unesco's internationale bereik en van haar bevoegdheid om bijeen te roepen. Categorie 2-centra vormen een integraal onderdeel van de algemene partnerschapstrategie van de Organisatie"

Categorie 2-Centra vormen een integraal onderdeel van Unesco's **partnerschapstrategie**. Deze instellingen worden beheerd, gefinancierd en voorgesteld door lidstaten om bij te dragen aan de doelstellingen van Unesco en bouwen daarmee mee aan een internationaal netwerk. De centra zijn regionale actoren en hun acties situeren zich in een supranationaal kader. Het internationale karakter van de centra wordt benadrukt, aangezien zij contacten onderhouden met verschillende staten in hun electorale groep en daarbuiten.

Categorie 2-Centra zijn **onafhankelijke instellingen** die juridisch geen deel uitmaken van Unesco. Niettemin zijn die centra op contractuele basis verbonden met de organisatie van de Verenigde Naties door middel van een formele overeenkomst tussen Unesco, de lidstaat of groep van lidstaten en de instelling. Deze overeenkomst beschrijft de verplichtingen van elke partij, inclusief administratieve zaken, en hun rechten, zoals het recht van het centrum om het Unesco-logo en het Unesco-netwerk te gebruiken. Deze

² Algemene Conferentie Unesco. (2019). Voorwoord Algemene Conferentie Unesco, Resolutie 40C/99 - 2019 Strategy for category 2 Institutes and centres under the auspices of UNESCO, Parijs, november 2019, p.2. Geraadpleegd via <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373390>

overeenkomsten worden gesloten voor maximaal acht jaar en zijn sinds 2013 niet langer automatisch verlengbaar, maar worden onderworpen aan een verlengingsprocedure.

Tegenwoordig vallen alle Categorie 2-Centra (voorlopig) onder de “2019 Strategy for category 2 institutes and centres under the auspices of UNESCO” (2019 Strategie) aangenomen in Resolutie 40C/Resolutie 79 door de Algemene Conferentie tijdens haar 40e zitting in november 2019. Deze strategie bevat **nieuwe richtlijnen** voor de selectie van instellingen en de aanvraagprocedure. Ze houdt ook een financieringsverplichting in voor de lidstaten en voorziet toezicht op de centra door de indiening van een jaarlijks activiteitenverslag aan de hand van het verstrekte standaardrapportageformulier.

b. Doelstellingen van Categorie 2-Centra

Categorie 2-centra worden opgericht om bij te dragen aan de uitvoering van het **goedgekeurde programma en de begroting (C/5)**³ van Unesco. Dit algemene programma is onderverdeeld in vijf sectoren:

- Hoofdprogramma I: Onderwijs
- Hoofdprogramma II: Natuurwetenschappen
- Hoofdprogramma III: Sociale en menswetenschappen
- Hoofdprogramma IV: Cultuur
- Hoofdprogramma V: Communicatie en informatie

Deze sectoren zijn verder onderverdeeld in subsectoren. In de sector Cultuur zijn er onder meer de subsectoren ‘Werelderfgoed’, ‘Immaterieel Cultureel Erfgoed’ en ‘Diversiteit van Cultuuruitingen’. Binnen deze subsectoren kunnen Categorie 2-Centra opgericht worden. Het cross-sectoraal beoordelingspanel evalueert de nominatie- en hernieuwingsdossiers van de Categorie 2-Centra. De Centra dragen zo bij aan de uitvoering van prioriteiten gesteld in Unesco’s sectorale programma’s alsook aan de uitvoering van de wereldwijde ontwikkelingsagenda door middel van internationale en regionale samenwerking, onderzoek, kennisproductie en -verspreiding en capaciteitsopbouw. De centra zijn bedoeld als internationale of regionale expertisecentra om technische bijstand te verlenen aan lidstaten, samenwerkende partners en netwerken van Unesco-kantoren ter plaatse (*field offices*)⁴.

Categorie 2-Centra binnen de subsector ‘Immaterieel Cultureel Erfgoed’ worden geacht bij te dragen aan de verwezenlijking van de **doelstellingen die opgenomen zijn in de formele overeenkomsten tussen de centra, de lidstaten en Unesco zelf**, namelijk:

- De Unesco-conventie voor het borgen van immaterieel cultureel erfgoed (2003 Conventie) promoten en bijdragen aan de implementatie ervan;
- De capaciteit van de regio versterken om de 2003 Conventie actief te implementeren op regionaal en internationaal niveau;
- De deelname van gemeenschappen, groepen en individuen aan de borging van het immaterieel cultureel erfgoed van de regio te vergroten, en;

³ Unesco. (Z.d.). 41C/5 - 2022-2025. Approved programme and budget. First biennium 2022-2023, Parijs, 2022.

⁴ Unesco. (Z.d.). International networks of category 2 institutes. Geraadpleegd via <https://en.unesco.org/international-networks/category-2-institutes>

- Regionale en internationale samenwerking aan te moedigen voor het borgen van immaterieel cultureel erfgoed.

De centra focussen op een specifieke geografische regio om activiteiten te ontplooiën in overeenstemming met de kenmerken van die regio. Elk centrum in de subsector 'Immaterieel Cultureel Erfgoed' krijgt bovendien een gespecialiseerd werkterrein toegewezen, of het nu gaat om onderzoek, capaciteitsopbouw of het borgen van immaterieel erfgoed. Dit alles bevordert internationale partnerschappen en tegelijkertijd voorkomt het dubbel werk.

c. **Categorie 2-Centra in de Immaterieel Cultureel Erfgoed sector**

Op dit moment zijn er acht Categorie 2-Centra in de sector Immaterieel Cultureel Erfgoed. Deze centra hebben een eigen specialisatie afhankelijk van het geografische gebied waarin ze gevestigd zijn. Een overzicht:

1. **Regionaal Centrum voor het borgen van het Immaterieel Cultureel Erfgoed van Latijns-Amerika** (CRESPIAL) in Cusco, Peru (Groep III):
 - Oprichting: 2008
 - Borgen van immaterieel cultureel erfgoed in Latijns-Amerika en het Caribisch gebied.
2. **Centrum in Sofia**, Bulgarije (Groep II):
 - Oprichting: 2011
 - Gewijd aan het borgen van immaterieel erfgoed in de Oost-Europese sub-regio
3. **Centrum in Algiers**, Algerije (Groep Vb):
 - Oprichting: 2014
 - Gericht op het borgen van immaterieel cultureel erfgoed in Afrika
4. **Sharjah Centrum**, Verenigde Arabische Emiraten (Groep Vb)
 - Oprichting: 2021
 - Capaciteitsopbouw voor immaterieel cultureel erfgoed in de Arabische staten.
5. **Centrum in Teheran**, Iran (Groep IV):
 - Oprichting: 2012
 - Gespecialiseerd in onderzoek in de sub-regio Centraal- en West-Azië
6. **Centrum in Osaka**, Japan (Groep IV):
 - Oprichting: 2011
 - Gespecialiseerd in onderzoek.
7. **Centrum in Beijing**, Volksrepubliek China (Groep IV):
 - Oprichting: 2012
 - Gespecialiseerd in opleiding.
8. **Centrum in Jeonju** (ICHCAP), Republiek Korea (Groep IV):
 - Oprichting: 2011
 - Gespecialiseerd in communicatie, informatie, en netwerken.

Deze Categorie 2-Centra zijn min of meer actief in hun regio en spelen in op de behoeften van Unesco. Tot nu toe zijn de overeenkomsten met alle centra vernieuwd, behalve de centra van Algiers en Sharjah, die nog te recent zijn.

1.2 Situering strategisch potentieel van een Categorie 2-Centrum

Categorie 2-Centra behoren tot de strategische partners van Unesco. Het sleutelwoord hierbij is partnerschap met Unesco. Unesco omringt zich met een internationaal netwerk van externe structuren en entiteiten die bijdragen tot het realiseren van haar doelstellingen, beleidsplannen en projecten als gespecialiseerd agentschap van de Verenigde Naties. In de praktijk gaat dit vooral om partnerschap met het Unesco Secretariaat (de staf, de administratie), aangestuurd door de Unesco Algemene Vergadering (*General Conference*, met alle 193 lidstaten) en het Unesco bestuursorgaan (*Executive Board*, in de context van specifieke conventies ook 'Intergouvernementeel Comité' genoemd).

a. Unesco en het Unesco Secretariaat van de internationale organisatie

Het **Unesco Secretariaat** vormt de uitvoerende **kern van de internationale instelling, onder leiding van de Unesco directeur-generaal**. Het Secretariaat staat garant voor de opvolging van alle projecten, programma's, aanbevelingen en conventies op het vlak van educatie, wetenschappen, communicatie en cultuur in de hele wereld, alsook de contacten met actoren van over de hele wereld. **Vanuit het Unesco hoofdkwartier in Parijs en een reeks antennes (*field offices*) op diverse plekken verspreid over de hele wereld**, werkt dit Unesco secretariaat met **een relatief beperkte groep** van internationale ambtenaren en tijdelijke werkkrachten.

Deze **kernstaf met internationale ambtenaren** werkt volgens de lonen en voordelen van de VN-organisatie, vaak een veelvoud van de kosten voor ambtenaren in lidstaten. Dit betekent een heel hoge kostprijs. Die kostprijs wordt weliswaar vergoed met de reguliere bijdragen die de lidstaten aan Unesco overmaken. Het spreekt voor zich dat de lidstaten die kostprijs onder controle wensen te houden en bijgevolg ook de omvang van het Unesco Secretariaat willen beperken. Dit gebeurt vanuit de bestuursorganen waar de lidstaten de begrotingen en strategische plannings opvolgen en beslissen.

In de boven geschetste context is het **ontstaan van Unesco-partnerschappen** begrijpelijk: Unesco wijkt voor haar vele taken wereldwijd noodgedwongen uit naar medewerking van buitenaf, zodat ze haar interne systeem niet overbelasten.

b. Unesco-partnerschappen

“UNESCO offers its partners the opportunity to channel their support to programs of global scope that are coordinated from UNESCO’s Headquarters in Paris.”

Met het oog op internationale impact heeft Unesco een ecosysteem aan partnerschappen uitgebouwd waarbij andere organisaties en actoren de doelstellingen, taken en bekommernissen van Unesco mee ter harte nemen. Zij varen mee onder de Unesco-vlag, maar staan op armslengte.

Het Unesco-logo werkt wereldwijd als uitzonderlijk sterk (oog)merk en is erg gegeerd. Velen streven na om mee onder die vlag te opereren en bij te dragen aan de realisatie van het programma van Unesco. De toegang tot het gebruik van het Unesco-logo wordt terdege bewaakt vanuit Unesco, en dan met name door het Unesco Secretariaat, om controle en sturing te houden over de werking van Unesco als geheel. Unesco heeft aldus een uitgebreid systeem aan partnerschappen uitgewerkt.

Voor **globale programma’s** (denk aan de Unesco conventies bijvoorbeeld) coördineert het **Unesco Secretariaat in Parijs** de partners. Voor **kleinschaliger acties** kan een partnerschap door een van de **field offices** worden aangestuurd en opgevolgd. In het licht van de voorgelegde adviesnota is het cruciaal te begrijpen hoe het partnerschap werkt. Een speciale Unesco webpagina⁵ voor partnerschappen duidt de partnerschappen als volgt:

“UNESCO’s approach to partnership is firmly anchored in the 2030 Agenda and at its heart lies SDG 17, partnership for the goals. UNESCO’s partners include United Nations Development System, donors, key constituencies like young people, cities and business, NGOs, IGOs, and what we call ‘UNESCO family partners’. UNESCO’s “extended family” including UNESCO Clubs, UNESCO Chairs and UNITWIN Network, UNESCO Goodwill Ambassadors, the UNEVOC Network, UNESCO category 2 Institutes and Centres and UNESCO intergovernmental programmes and their membership bring a wealth of knowledge and expertise to UNESCO’s programme, and are an important dimension of UNESCO’s comparative advantage for other potential partners. At country level, UNESCO National Commissions are UNESCO’s privileged partners for outreach, engagement and amplifying messages about UNESCO’s vision and mission.”

De metafoor van **UNESCO’s extended family** wordt hier gebruikt, waaronder de Categorie 2-Centra gerekend worden. Ze maken geen deel uit van het Unesco Secretariaat (en zijn reguleringen en statuten), maar ressorteren rechtstreeks onder het hiërarchisch gezag

⁵ Unesco. (Z.d.). Partnerships. Geraadpleegd via <https://en.unesco.org/partnerships>

van de directeur-generaal van Unesco, of bij uitbreiding de Algemene Vergadering of Uitvoerende Raad. Ze zijn extern, op afstand, maar toch niet heel ver, want 'familie'.

Een van deze formules is die van het Categorie 2-Centrum. De '2' daarin duidt aan: 'niet 1'. Of anders gezegd: niet in het 'kerngezin' van het Secretariaat, maar er net buiten, en wel behorend tot de Unesco-familie.

c. Unesco Categorie 2-Centra als Unesco-partners: met welke doelstellingen?

Categorie 2-Centra behoren dus tot de tweede lijn van strategische partners binnen de Unesco organisatie. Ook voor het format van de Categorie 2-Centra heeft Unesco een instructieve webpagina⁶. Hier leest men de algemene doelstellingen, die binnen het Unesco Secretariaat per Conventie of Programma vervolgens nog verder invulling en vorm krijgen:

"Category 2 institutes and centres under the auspices of UNESCO are a global network of institutions of excellence in the Organization's domains of competence. Given their expertise, these institutes and centres contribute to the implementation of UNESCO's strategic priorities, programmes, and global development agendas, through international and regional cooperation, research, knowledge production, policy advice, and capacity development."

"Though independent of UNESCO, category 2 institutes and centres are a privileged partner of the Organization with access to UNESCO's logo and international and intergovernmental bodies and networks, and may leverage UNESCO's international reach and convening powers."

Unesco Categorie 2-Centra zijn dus **erkende expertisecentra die werken op de bevoegdheidsgebieden van Unesco**, op aanduiding van de Algemene Conferentie van Unesco. Van de centra wordt verwacht dat ze bijdragen tot de realisatie van Unesco's programma door middel van internationale en regionale samenwerking, onderzoek, kennisproductie, beleidsadvies en capaciteitsopbouw. Categorie 2-Centra zijn juridisch autonoom binnen de nationale context en zijn via formele regelingen verbonden aan Unesco. Categorie 2-Centra maken geen deel uit van Unesco, hoewel ze wettelijk de naam en het logo van Unesco mogen gebruiken.

In de andere geografische regio's zijn de voorbije jaren Categorie 2-Centra opgezet rond de Unesco 2003 Conventie. In de regio West-Europa en Noord-Amerika is er na 20 jaar echter nog geen centrum actief. Een Categorie 2-Centrum voor deze regio als spil in reeds volop draaiende netwerken zou het aanwezige potentieel volop vleugels kunnen geven. Met de jarenlange internationale voortrekkersrol die Vlaanderen speelt in de implementering van de Unesco 2003 Conventie is Vlaanderen bovendien een uitermate

⁶ Unesco. (Z.d.). International networks of category 2 institutes. Geraadpleegd via <https://en.unesco.org/international-networks/category-2-institutes>

geschikte kandidaat voor een Categorie 2-Centrum in dat domein. We nemen het voortouw onder meer in beleidsontwikkeling, inhoudelijke expertise, kennisopbouw en -deling, gangmaken met nieuwe thema's, aanvoeren van internationale netwerking en maximaliseren van slagkracht, Europese samenwerkingsprojecten en middelen genereren. De expertise is hier in Vlaanderen niet alleen volop aanwezig én benut, maar ze wordt ook door het Unesco-hoofdkwartier en in de ons omringende landen gezien en gewaardeerd.

Het potentieel strekt echter verder dan het valoriseren en vermenigvuldigen van de opgebouwde troeven: Unesco omschrijft Categorie 2-Centra zelf als een *"global network of institutions of excellence in the Organization's domains of competence"*. Momenteel zijn de richtlijnen voor Categorie 2-Centra vrij restrictief en beperkend met de bedoeling vanuit Unesco de balans en controle te houden. Maar als de werking van de Unesco 2003 Conventie met de huidige koers blijft groeien en uitdeinen, wordt dit een onhoudbare aanpak. De dynamiek zal niet alleen vanuit het Unesco hoofdkwartier beheerd kunnen (blijven) worden. Op dit ogenblik kunnen de Categorie 2-Centra van de 2003 Conventie als vliegwiel gaan fungeren. Zo kan de komende jaren in het selecte netwerk van Categorie 2-Centra véél mogelijk worden.

Het zal bijzonder interessant zijn om in dat selecte circuit van Categorie 2-Centra mee te draaien, en, gelet op de nabijheid van de hoofdstad van de Europese Unie en van het hoofdkwartier te Parijs, zelfs tot centrale draaischijf van dat netwerk te kunnen uitgroeien. Kijkend naar de toekomst kan dit mee de inzet vormen voor het opstarten van een Unesco Categorie 2-Centrum vanuit Vlaanderen: over een aantal jaren kan een Vlaams Unesco Categorie 2-Centrum, waarvoor alle expertise aanwezig is, ongetwijfeld evolueren tot internationale kerninstelling binnen de werking van de Unesco 2003 Conventie.

d. (G)een Categorie 2-Centrum in Groep I?

Tot dusver is er geen Categorie 2-Centrum in Groep I (West-Europa en Noord-Amerika). Ook zijn er op vandaag geen uitgesproken plannen of voorstellen bekend tot oprichting van een categorie 2-Centrum in de regio.

In Vlaanderen leeft het idee om een Categorie 2-Centrum op te richten al bijna 20 jaar, vanaf het actief worden van de eerste centra in China, Japan, Zuid-Korea en Zuid-Amerika. Deze Centra groeiden na het operationeel worden van de Conventie in 2008 snel uit tot een netwerk met wereldwijde ambities, werkend rond verschillende thema's zoals 'netwerking en communicatie' (Zuid-Korea), 'capaciteitsopbouw' (China) en 'onderzoek' (Japan).

In de jaren daarop ontplooidde en kristalliseerde het netwerk van Categorie 2-Centra verder. In andere regio's werd aan de oprichting van nieuwe centra gewerkt: het Sofia Center in Bulgarije voor Oost-Europa (landengroep II) en een centrum voor de Arabische regio (landengroep Vb). Er gebeurden ook grote investeringen, bijvoorbeeld bij ICHCAP met de indrukwekkende infrastructuur van het Zuid-Koreaanse *National Intangible*

*Heritage Center*⁷ van waaruit een impactvolle werking werd uitgerold rond informatie, communicatie en netwerking. Die stroom van middelen kon niet worden genegeerd, net als de daaruit resulterende impact op de werking van de Conventie.

In de jaren 2010 trachtte het Unesco Secretariaat sterk deze ontluikende **Categorie 2-Centra onder controle te krijgen en te sturen**. Dit gebeurde onder leiding van Cécile Duvelle, die als toenmalig hoofd van het Unesco 2003 Secretariaat terughoudend was ten aanzien van de Centra. Dit beleid werd door haar opvolger Tim Curtis vanaf 2016 goeddeels verdergezet. Dit werkte voor mogelijke geïnteresseerden uit Groep I veeleer ontradend.

In Europa, en bij uitbreiding in de groep van Westerse landen, speelden door de jaren heen echter ook een **aantal andere rollen en krachten**, die er mogelijk hebben toe **bijgedragen dat de oprichting van een Categorie 2-Centrum voor de geografische regio tot dusver is uitgebleven**. Zo is het **Unesco Secretariaat** als zodanig uiteraard ook al **in Parijs** gevestigd, in landengroep I dus, met een sterke nabijheid en activiteit voor de West-Europese regio als effect. Daarenboven waren diverse opeenvolgende leidinggevendenden van het Unesco 2003 Secretariaat zelf van afkomst uit landen in Groep I wat onvermijdelijk afstraalt op de ruimte voor initiatief en geopolitieke evenwichten binnen de regio. Maar misschien nog belangrijker speelde in Europa bij de start van de 2003 Conventie een **vorm van terughoudendheid** om al te zeer in te zetten op bijkomende versterking van de **Europese regio**, die lang gepercipieerd werd als antwoord op de door Westerse landen gedomineerde Werelderfgoedconventie van 1972. Eenzelfde bedachtzaamheid speelde intern bij een aantal Europese landen die voorzichtig hebben afgewacht wat de opstart van de Conventie zou brengen alvorens zelf als lidstaat te ratificeren, of bijvoorbeeld nominaties voor de Lijsten voor te stellen. We verwijzen in dat verband naar Nederland, Duitsland en de Scandinavische regio.

Frankrijk speelde in de eerste tien jaren van de Conventie dan weer wel vaak spontaan een actieve rol in de persoon van Chérif Khaznadar als sterkhouder van de Conventie in de Franse delegatie. Zo vonden in Parijs en Vitry *Maison des Cultures du Monde* expertvergaderingen plaats om te reflecteren over diverse aspecten van de Conventie en ook trainingen te organiseren. Met het Unesco hoofdkwartier in Parijs zou een Categorie 2-Centrum in Frankrijk echter als te dominant gepercipieerd worden.

Tenslotte kunnen de actieve rol van de *Smithsonian Institution* en de bijeenkomsten in Washington D.C. in de vijf jaar voor de conventie in herinnering worden gebracht. Maar aangezien de **Verenigde Staten** tot op vandaag niet als lidstaat togetreden zijn tot de 2003 Conventie, is het spoor van een Categorie 2-Centrum daar niet verder gevolgd.

Ondertussen is in de voorbije jaren vanuit Vlaanderen wel herhaaldelijk het voorstel geformuleerd om in Groep I een Categorie 2-Centrum voor de 2003 Conventie op te richten. Het werd daarbij duidelijk dat het Unesco Secretariaat een vestiging in België om vele redenen een goed idee vond: **het voordeel van een kleiner land, dichtbij maar niet in Parijs, betrouwbare lijnen en visie in de netwerken** rond immaterieel erfgoed

⁷ National Intangible Heritage Center, South Korea. (Z.d.). Geraadpleegd via <http://m.nihc.go.kr/english/html/>

in Vlaanderen. De suggestie werd geopperd om eventueel te werken rond (groot)stedelijkheid en immaterieel erfgoed; ofwel rond aspecten van duurzaamheid. In het proces om dit **intra-Belgisch** verder te concretiseren botste het voorstel evenwel op verzet van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, dat weliswaar aangaf niet (veel) te willen investeren, maar wel de vestiging in Brussel (eerder dan in Brugge) wenste en invloed wou uitoefenen. Daar liep het voorstel uiteindelijk op vast. Er kwamen ook signalen dat in **Noorwegen** een voorstel werd uitgewerkt, maar ook dat is niet geland.

In vele **Europese landen zijn ondertussen beleid, actoren en instituties rond immaterieel erfgoed gegroeid, en ook de onderlinge samenwerking is Europees sterk toegenomen** in de afgelopen jaren, onder meer door sub-regionale netwerken (bijvoorbeeld *Nordic Countries*), de opstart van het *European Network of Focal Points* (ENFP) en de doorbraak van online vergaderen naar aanleiding van de COVID-19 pandemie.

Vooruitkijkend is de **terugkeer van de Verenigde Staten** in juli 2023 naar Unesco een belangrijke factor. De Verenigde Staten hebben de 2003 Conventie nog niet geratificeerd, maar dit zou de volgende jaren kunnen gebeuren. Op dat ogenblik komt onmiddellijk weer het *Smithsonian Institution* in Washington D.C. in beeld om dit voor Groep I te organiseren. Actoren in Europa zouden wakker geschud kunnen worden en inzien dat als ze dit Categorie 2-Centrum in West-Europa willen houden, ze een initiatief moeten ontplooien de volgende jaren. Dit zou, uiteraard achter de schermen, een geopolitiek argument kunnen zijn om hieraan actief te werken. Eventueel kan de Europese Commissie hiervoor gesensibiliseerd of gemobiliseerd worden.

Kortom: het blijft wachten tot **een land of deelstaat dit initiatief aankondigt en vervolgens met een goed plan komt en de uitvoering ervan start.** De idee sluimert al twintig jaar. Het lijkt erop dat ergens een overheid of minister met ambitie het plan moet activeren en concreet op moet inzetten, met internationale uitstraling en impact als motivatie.

Een **andere belangrijke factor zal de keuze zijn, in het najaar van 2023, van een nieuwe Secretaris** van de 2003 Conventie als opvolger van Tim Curtis. Als die persoon expliciet wil inzetten op een alliantie met Categorie 2-Centra zal wellicht werk worden gemaakt van het vervolledigen van het netwerk, met dergelijke centra in Groep I en in Zuidelijk Afrika. Het zal er dan op aankomen om er vanuit Vlaanderen bij te zijn, zeker als het beleid van het Unesco Secretariaat bijgestuurd wordt in komende jaren.

2 Wat is de meerwaarde voor Vlaanderen?

2.1 Versterking Vlaams beleid voor het borgen van immaterieel erfgoed

Het oprichten van een Unesco Categorie 2-Centrum **kan markeren dat de Vlaamse Gemeenschap een krachtige rol kan spelen binnen de Unesco 2003 Conventie**, met het ontwikkelen van immaterieel erfgoed in Vlaanderen en België, in de Benelux en buurlanden, in Europa en de wereld. Vlaanderen heeft doorheen de jaren steeds een gangmakersrol in de Conventie opgenomen. Er was uiteraard de inzet binnen de Belgische delegatie in het intergouvernementele comité (2006-2008 en 2012-2016), maar daarnaast kan verder ook gedacht worden aan de aantoonbare invloed van actoren uit Vlaanderen op diverse *Basic Texts* van de Conventie (zoals artikelen en hoofdstuk VI in de operationele richtlijnen, de ethische principes, het *Overall Results Framework*); op de representatieve lijst (artikel 16) en het register van voorbeeldpraktijken (artikel 18); op het functioneren en consolideren van het ICH-NGO-forum, van het facilitatoren-netwerk; in de productie van internationaal educatieve materialen, zoals *MOOCs* en *capacity-building* projecten binnen en rond Unesco; in het begeleiden van *focal points*; in de opstart van het *European Network of Focal Points for the Unesco 2003 Convention*, enzovoort. Verder is er ook nog de strategische aanwending van het Vlaamse *Unesco-Trustfund* in Zuidelijk Afrika, waarmee het beleid rond immaterieel erfgoed in Zuidelijk Afrika met gerichte investeringen wordt ondersteund vanuit Vlaanderen.

Echter, al die verwezenlijkingen en impact krijgen geen podium in eigen land. Het zou een heel verschil maken indien er een Categorie 2-Centrum was dat deze activiteiten internationaal kan verbinden en zichtbaarheid geven. De inzet van een Categorie 2-Centrum zou dit potentieel dat in Vlaanderen al voluit aanwezig is sterk boosten en consolideren en er zowel in eigen land als internationaal visibiliteit aan geven.

a. Hoe draagt het Categorie 2-Centrum concreet bij aan het realiseren van uitdagingen geformuleerd in de geactualiseerde beleidsvisie voor immaterieel erfgoed, op korte en op langere termijn?

Meewerken aan de oprichting van een Categorie 2-Centrum realiseert vanzelfsprekend vooreerst de internationale uitdaging die de Vlaamse beleidsvisie immaterieel erfgoed zich stelt: **“De internationale beleidsvoering en samenwerking verder uitbouwen en differentiëren” - uitdaging 8** van de Vlaamse beleidsvisie.

Verder werkt het starten en consolideren van de werking van een Categorie 2-Centrum als katalysator tot het realiseren van de processen geformuleerd in de **uitdagingen 1 tot en met 7**:

(1) erfgoedgemeenschappen en immaterieel-erfgoed praktijken versterken: door Europese uitwisselingskansen, Europese projecten, directe informatie en toegang tot beleidsontwikkelingen in Unesco, de Raad van Europa en de Europese Commissie, en andere stimulansen, draagt een Categorie 2-Centrum in

Vlaanderen bij tot het versterken van de immaterieel-erfgoed praktijk en immaterieel-erfgoedwerkingen (**uitdaging 6**).

(2) zichtbaarheid van en maatschappelijk bewustzijn rond immaterieel erfgoed vergroten: door weerklank in de pers en de sector van colloquia, studies en spin-offs.

(3) breder en diverser immaterieel erfgoed in kaart brengen, documenteren en onderzoeken: aangezien het breder en diverser inventariseren van immaterieel erfgoed een wereldwijde beweging is in de jaren 2020 en 2030, zullen interessante ervaringen en methodes vlot gedeeld kunnen worden via de onderlinge contacten, activiteiten en informatiekanaalen van het Categorie 2-Centrum.

(4) het immaterieel-erfgoedveld meerstemmig ontwikkelen: door de globale netwerking van een Categorie 2-Centrum en het regelmatig over de vloer komen van internationale sprekers en actoren kan een positieve impact op uitdaging 4 worden verwacht.

(5) het belang van immaterieel erfgoed in duurzame ontwikkeling verkennen: duurzame ontwikkeling vormt één van de speerpunten van de Unesco 2003 Conventie voor het komende decennium. Dat duurzame ontwikkeling een belangrijk thema wordt binnen de werking van het Categorie 2-Centrum staat als een paal boven water. Zowel Hoofdstuk VI van de Operationele Richtlijnen als het *Overall Results Framework* (voor monitoring en rapportage) van de 2003 Conventie gelden als actuele richtlijnen om de relatie tussen het borgen van immaterieel erfgoed en duurzame ontwikkeling te bevorderen. Werkend rond deze operationele richtlijnen in het hoofdstuk over duurzame ontwikkeling, en via analyse van de periodieke rapporten van de landen aan de hand van het Unesco *Overall Results Framework*, zal het Categorie 2-Centrum concrete inspiratie genereren rond duurzame ontwikkeling en voor de uitwerking van de toekomstige Duurzaamheidsdoelstellingen van de Verenigde Naties.

(6) immaterieel-erfgoedwerking in de cultureel-erfgoedsector duurzaam uitbouwen en verdiepen: De connectie met het achtjarige tijdspad van een Categorie 2-Centrum in Vlaanderen/Brussel, het bijbehorende symbolische kapitaal en de internationale werking en expertise en van het centrum dragen bij aan de uitbouw en verdieping van kwaliteitsvolle immaterieel-erfgoedwerking in de cultureel-erfgoedsector.

(7) beleid rond immaterieel erfgoed ontplooiën binnen breder cultuurbeleid, andere beleidsdomeinen en beleidsniveaus: Ten slotte is de investering in een Categorie 2-Centrum in Groep I een direct voorbeeld voor deze zevende uitdaging die de beleidsvisie stelt. Daarbij kan gedacht worden aan de uitstraling naar lokale en regionale werking en de impact op bilaterale en multilaterale samenwerkingsverbanden. Dit past ook binnen een ruimere, inhoudelijke

inkleuring van culturele diplomatie. De wijze waarop de werking van het Categorie 2-Centrum wordt uitgezet kan daarbij een *eye-opener* zijn.

b. Welke meerwaarde zou het Categorie 2-Centrum bieden binnen het bredere cultuurbeleid en in wisselwerking met andere beleidsdomeinen?

Het is in de eerste plaats een belangrijke meerwaarde in het kader van het **internationaal cultuurbeleid en culturele diplomatie met geopolitieke impact**.

De connectie met **de Unesco 2005 Conventie betreffende de bescherming en de bevordering van de diversiteit van cultuuruitingen** kan nieuwe wegen openen voor impulsen en valorisatie met de **kunstensector**, in de eerste plaats in de **podiumkunsten, amateurkunsten en het beleid rond circus**. Hier schuilen kansen tot internationale samenwerking en netwerking, waarbij bijvoorbeeld de gedeelde methode van etno-scenografie, en ook allerlei strategieën rond het doorgeven, het documenteren en ontsluiten van deze types erfgoed mogelijk zijn. Hierbij zijn dwarsverbanden met **digitalisering** en de werking van meemoo, het Vlaams instituut voor het digitaal archief, ook met het doel van **internationale profilering** mogelijk.

In de visietekst worden de volgende **lange termijn aspiraties** naar voor geschoven: “Stappen vooruit zijn langetermijnwerk, waarbij we meer wisselwerking met het **onroerend-erfgoedbeleid**, het **toerismebeleid** en het **onderwijsbeleid** als prioriteit stellen”. Hier kan door de nabijheid van het Categorie 2-Centrum en de werking binnen de Unesco-familie afgestemd worden op en met de netwerken rond het Centrum (en de Conventie van 1972 voor) **Werelderfgoed**, zowel monumentaal en natuurlijk als de mengvormen, met de *World Tourism Organisation* (WTO), de netwerken van **Toerisme Vlaanderen** en met de onderwijstrajecten binnen Unesco. De lopende trajecten rond SDG 4, het zesde hoofdstuk van de operationele richtlijnen van de 2003 Conventie en het *Overall Results Framework* zijn hierbij aanknopingspunten.

Datzelfde potentieel is ook relevant voor de beleidsdomeinen die al in de visienota geïdentificeerd werden: zoals **voeding**, met name streekproducten, vanuit het beleidsdomein Landbouw en Visserij (en ook wel cultuur en toerisme), **sport, jeugdwerking** en **sociaal-cultureel werk, vakmanschap en leertijd, welzijn**, enzovoort.

2.2 Doelgroep(en) en hun behoeften vervullen

De hoofddoelgroepen van elk Unesco Categorie 2-Centrum zijn de actoren die op een of andere manier betrokken zijn bij het implementeren van de 2003 Conventie. Dit geldt in de eerste plaats voor de actoren van de Unesco-familie: de staf en andere medewerkers van het **hoofdkwartier van Unesco en de field offices**. Dit gebeurt in een bijzondere uitwisseling, waarbij het Categorie 2-Centrum proactief kan inspelen op ontwikkelingen of die uitlokken. Heel in het bijzonder moet hier ook het **UNESCO Liaison Office met Europa** vermeld worden, dat zijn vestiging in Brussel heeft.

In tweede instantie zijn er de **andere Categorie 2-Centra** voor immaterieel erfgoed, en hun personeel. Doel is hier het onderling versterken van een internationaal netwerk van Categorie 2-Centra zodat dit een coherente en mondiaal gespreide *interface* kan zijn. De afstemming met het Sofia Center dat in principe de Groep II-landen in Europa behartigt, wordt daarbij een specifieke opdracht en aandachtspunt.

Ten derde zijn er de **focal points** van de lidstaten, die als aanspreekpunt voor de implementatie van de Conventie in hun land instaan, en voor Europa specifiek ook het recente Europese netwerk van *focal points* voor de Conventie (**ENFP**) waarmee in wisselwerking kan gegaan worden en waarvoor mogelijk een faciliterende rol kan ontwikkeld worden.

Ten vierde kan worden gedacht aan **geaccrediteerde ngo's**, en in het bijzonder degene die lid zijn van het **ICH ngo-netwerk**, en bij uitbreiding ngo's die rechtstreeks of onrechtstreeks met het borgen van immaterieel erfgoed en gerelateerde instrumenten van internationale organisaties te maken hebben. Denk hierbij aan ngo's rond andere types van erfgoed en bij uitbreiding cultuur, onderwijs, duurzaamheid, etc. De ngo-werking is bij uitstek sterk uitgebouwd in Groep I (Europa, in het bijzonder West- en Noord-Europa) en met die realiteit kan een Categorie 2-Centrum aan de slag gaan.

Ten vijfde ligt het voor de hand met het langzaam uitkristalliserende **netwerk van Unesco-leerstoelen** gerelateerd aan het borgen van immaterieel erfgoed (en bij uitbreiding andere types van erfgoed en duurzaamheid) een intensieve relatie uit te bouwen. Dit geeft toegang tot de master- en doctoraatsstudenten die in dat domein worden opgeleid aan universiteiten. Ook hier kan men er moeilijk om heen dat de meeste van die leerstoelen in Groep I gevestigd zijn en dat dit wellicht het volgende decennium niet zal veranderen. In interactie met Unesco en andere Categorie 2-Centra, zoals ICHCAP en IRCI, kan op het vlak van Leerstoelen werk gemaakt worden van het oprichten van ICE-leerstoelen in de andere groepen om het wereldwijde netwerk te versterken.

Ten zesde staat het **netwerk van erkende Unesco-facilitatoren** mee in voor het uitrollen van het Mondiale Programma voor Capaciteitsopbouw van de Unesco 2003 Conventie (*Global Capacity-building Programme*). Daarbij rekenen we een belangrijke groep van enkele tientallen Europese facilitators, die zich als internationaal getrainde experts steeds zullen blijven bijscholen in nieuwe thema's en uitdagingen ter begeleiding en versterking van de ontwikkeling van de 2003 Conventie in de beleidspraktijk van alle landen.

Ten zevende, maar hoger in rangorde van belang en potentieel, wijzen we op de **doelgroep van Europese instellingen** als sleutelactoren waarmee verbinding kan worden gemaakt en *cross-overs* gerealiseerd tussen Europees en Unesco beleid, financiering, projecten en ontwikkelingen. Denk aan de Europese Unie, Raad van Europa, het Unesco-EU *liaison office* in Brussel, en bij uitbreiding tal van Europese netwerkorganisaties zoals bijvoorbeeld ENCATC, ENCC en Faro *convention network*.

Daarnaast stippen we hier de directe meerwaarde en **spill-over effecten** aan die de activiteit van dit internationaal expertisecentrum zou genereren voor tal van **organisaties**

en netwerken in Vlaanderen rond immaterieel erfgoed (cultureel-erfgoedorganisaties en erfgoedgemeenschappen) alsook in de **aanverwante sectoren zoals kunsten, toerisme en onroerend erfgoed**. Een voorbeeld zijn de vele interessante internationale experts die in het kader van de werking van het Categorie 2-Centrum in Vlaanderen regelmatig aanwezig zouden zijn om samen te werken en uit te wisselen.

Uiteraard zijn allerlei andere contacten mogelijk. Veel zal afhangen van de strategieën van het Unesco Secretariaat en of het specifieke doelgroepen wil bereiken. De suggestie van enkele jaren geleden om rond grootstedelijkheid en immaterieel erfgoed te werken zou bijvoorbeeld het lanceren van een stedennetwerk impliceren, naar analogie met het netwerk van werelderfgoedsteden. Hierbij kan niet voorbijgegaan worden aan bijvoorbeeld Azië (van Singapore tot Shanghai en New Delhi) en Afrika (van Lagos tot bijvoorbeeld Caïro en Kinshasa). Dit zou echter een heel andere strategie van Unesco vergen waarbij het regionale perspectief (insluiting in Groepen) wordt losgelaten en rond mondiale thema's en andere netwerken wordt gewerkt. Dit kan op tafel liggen en hier kan Vlaanderen ongetwijfeld een nieuwe impuls geven.

3 Mogelijke structuur en focus

3.1 Binnen welke bestaande of nieuwe structuur kan een Categorie 2-Centrum ingebed of opgericht worden?

Het meest eenvoudige, realistische en vlotst haalbare scenario is een **Categorie 2-Centrum te bouwen “in” een structuur of koepelorganisatie** waar de huidige vzw Werkplaats immaterieel erfgoed deel van uitmaakt.

De vzw **Werkplaats immaterieel erfgoed**⁸ heeft als troeven dat die al jaren bestaat en geloofwaardigheid heeft opgebouwd, ingebed in ruimere netwerken; de organisatie wordt ook (periodiek) structureel gefinancierd binnen het Cultureelerfgoeddecreet in Vlaanderen, specifiek om de immaterieel-erfgoedwerking voor Vlaanderen op te nemen, alsook beschikt de organisatie internationaal over een accreditatie als ngo binnen de Unesco 2003 Conventie en over een uitgebreid palmares aan reeds bewezen diensten, expertise en advisering aan Unesco (ontwikkelen en faciliteren in het kader van capaciteitsopbouw, advisering in *Evaluation Body*, expertmeetings, enzovoort).

Tot nog toe is het binnen de Unesco 2003 Conventie weliswaar niet gebruikelijk dat een geaccrediteerde ngo tegelijkertijd ook een Categorie 2-Centrum is. Dit betekent dat er idealiter een geschikte vorm gevonden wordt waar het symbolisch kapitaal van de Werkplaats kan ingebracht worden als hefboom en opstap tot een passende organisatiestructuur die aan de vormelijke Unesco vereisten van erkenning als Categorie 2-Centrum voldoet.

In dit verband verwijzen we ook naar de werking van ICHCAP, met een inbedding in een breder opgezette grote instelling en een platformstructuur met organisaties die werken rond immaterieel erfgoed. Die ervaring toont aan dat een platform of *campus-format* vele voordelen biedt, ook op langere termijn. Het is niet ondenkbaar om in Vlaanderen/Brussel zo'n ICH-campus uit te bouwen op termijn met faciliteiten voor conferenties, ontmoetingen, cursussen, optredens, documentatiecentrum, tentoonstellingen, enzovoort. Vandaar dat een modulaire, maar onderling verbonden (*interlinked*) structuur nuttig is.

⁸ Werkplaats immaterieel erfgoed is de organisatie voor immaterieel cultureel erfgoed in Vlaanderen en Brussel, in het kader van het Vlaamse Cultureelerfgoedbeleid. Werkplaats immaterieel erfgoed is aanspreekpunt voor immaterieel erfgoed, met het online platform immaterieelerfgoed.be als hub en wegwijs. De organisatie werkt als spil rond het coördineren, aanjagen en begeleiden van de groeiende beleidspraktijk en netwerken rond immaterieel erfgoed, en rond het uitrollen van de Unesco 2003 Conventie in Vlaanderen, zowel in de cultureel-erfgoedsector, als in de ruimere samenleving. De organisatie bouwt daarbij op vele jaren ervaring -sinds 2003- als expertorganisatie in erfgoedparticipatie en het borgen van immaterieel erfgoed. De organisatie is tevens Unesco geaccrediteerde ngo sinds 2010, en werd reeds meermaals door het Unesco Secretariaat gevraagd om internationaal advies, dienstverlening en training voor de Conventie te verzorgen.

Hoe dan ook, voor een Categorie 2-Centrum in Groep I biedt de Belgische wetgeving de meest geschikte vorm, namelijk een **i-vzw: een internationale vzw**⁹. Dit zal toelaten adequate statuten te vinden, vlotter internationale partners mee een plaats te geven en van de vestigingsplaats en verankering in Vlaanderen (inclusief Brussel) een voor de hand liggende optie te maken. Dit laat ook toe de subsidiëring (en controle/sturing) vanuit Vlaanderen vlot te regelen en een optie te nemen op een nog nader te bepalen positie. Gelet op de voorwaarde van twee jaar werking en de lange screeningsperiode is het de moeite deze rechtspersoonlijkheid in de nabije toekomst op te richten. Er zijn instapkansen in het Categorie 2-systeem in maart 2024 (niet haalbaar) en, realistischer, in maart 2026 of desnoods maart 2028. Dit betekent dat de oprichting van de rechtspersoonlijkheid van een i-vzw naar Belgisch recht het best vóór maart 2024 georganiseerd wordt. Het zou zonder meer opportuun zijn dit al te doen om discussies te vermijden over de duur van het bestaan op papier.

Het is aangewezen om de rechtspersoonlijkheid Werkplaats immaterieel erfgoed te laten voortbestaan ten einde de focus van de werking van die vzw in de Vlaamse Gemeenschap te verzekeren, de status en anciënniteit als geaccrediteerde NGO in de Unesco 2003 Conventie niet te verliezen en controle te behouden. Tegelijk is het aan te bevelen om de Werkplaats als uitgangspunt te nemen voor de initiatie van het Categorie 2-Centrum, rekening houdend met de troeven van de organisatie en het grote krediet dat ze bij Unesco geniet.

Twee pistes zijn dan denkbaar:

1. In overleg met het bestuur van de bestaande vzw Werkplaats immaterieel erfgoed een **comité oprichten** dat als **opdracht krijgt de opstart van het Categorie 2-Centrum voor te bereiden**. De statuten van de vzw zijn hierop voorzien, en bieden de ruimte om met twee externe leden, een lid van het bestuur of van de algemene vergadering en een personeelslid een specifieke opdracht uit te werken en tot een advies te komen. In dit geval zou het dan om de voorbereiding van de geschikte structuur voor het Categorie 2-Centrum gaan, waarbij de vzw ook vervolgens mee als stichtend lid kan optreden.
2. Een ander spoor is **onmiddellijk met de i-vzw van start te gaan**, waarbij vzw Werkplaats immaterieel erfgoed als **stichtend lid** optreedt, met gelet op de timing en het feit dat het moet opgebouwd worden met een beperkte structuur, bijvoorbeeld met twee individuele leden (al dan niet uit België). Betrouwbare personen waarmee al jaren goed wordt samengewerkt, kunnen daarbij in beeld komen voor de opstart, zoals Anita Vaivade (Unesco leerstoelhouder en juriste uit Riga in Letland) of (in persoonlijke capaciteit) de voorzitter van de Vlaamse Unesco Commissie (VUC) Anne De Paepe of erevoorzitter van de VUC Marc Vervenne.

⁹ Federale Overheidsdienst Justitie. (Z.d.). Internationale vereniging zonder winstoogmerk (IVZW). Geraadpleegd via https://justitie.belgium.be/nl/themas_en_dossiers/vennootschappen_verenigingen_en_stichtingen/verenigingen/ivzw

De uitbreiding en aanpassing van de statuten is dan relatief eenvoudig. Het zou in de eerste jaren mogelijk zijn om (al was het maar het logo van) de nieuwe i-vzw bij verschillende internationale activiteiten vanuit de Werkplaats immaterieel erfgoed mee in beeld te brengen, en naarmate de tijd vordert een autonome werking op te zetten. Zo kan de werking van die i-vzw geleidelijk groeien en kunnen bijvoorbeeld afzonderlijke subsidies worden aangevraagd, kan de VUC mee inspringen met kleine interventies of fondsen aanbrengen. De structuur kan dan klaargemaakt worden om in maart 2026 of maart 2028 de rol van Categorie 2-Centrum in oprichting op te nemen. Hetzelfde adres voor de juridische zetel van de vzw Werkplaats immaterieel erfgoed kan worden gekozen (of een adres) in Brussel. Zo is er tijd om een geschikte structuur op te zetten en na te gaan welk scenario voor ontplooiing het beste is, hoe en vanaf wanneer Unesco of het *UNESCO Liaison Office* er een rol in speelt, hoe dit bestuursorgaan samengesteld kan worden.

Het veiligst is dat dit kan gebeuren door de vzw Werkplaats immaterieel erfgoed - samen met bijvoorbeeld twee natuurlijke personen - de i-vzw te laten oprichten en zo mee het momentum en de inzet te bepalen en beheren. Een alternatief kan zijn om bijvoorbeeld verschillende geaccrediteerde ngo's of andere organisaties hieraan te laten deelnemen. Maar hierbij moet natuurlijk wel gedacht worden aan factoren die vertragend kunnen werken, zoals uiteenlopende visies of engagement van betrokkenen.

Als er gemikt wordt op een **indiening in maart 2026**, kan net voor het indienen, en na diverse onderhandelingen vanuit die i-vzw structuur, op basis van inbreng, inpassing in het strategisch plan van de vzw de beheerstructuur (algemene vergadering en bestuur) bekomen worden. Op dat ogenblik kunnen bijvoorbeeld ook een of meer andere Categorie 2-Centra, partnerlanden, Unesco leerstoelen en geaccrediteerde ngo's toetreden waarbij strategisch moet nagedacht worden over verantwoordelijkheid en controle. Een echt officieel functioneren als Categorie 2-Centrum zal dan bij indiening in maart 2026 wellicht pas vanaf 2028 een realiteit zijn.

Om dit proces doelgericht te begeleiden, om de initiatiefnemer te zijn en van bij het begin van zo'n Categorie 2-Centrum in de cockpit te zitten, is een i-vzw een plausibel scenario. Als het niet zou mogelijk zijn in 2026, dan kan het i-vzw-vehikel ook weer zonder grote problemen *on hold* worden gezet of afgebouwd worden.

Er zou op korte termijn moeten nagedacht worden over een **tot de verbeelding sprekende naam** voor het Centrum, zoals bijvoorbeeld **E=MC² (Endeavour = Mediating Category 2)**, of bijvoorbeeld **Endeavour2**, of **CU2**, zinspelend op de Europese dimensie en op de innovatieve, vernetwerkte en mediërende stakeholder aanpak van het Categorie 2-Centrum in deze regio.

3.2 Samenwerkingsopportuniteiten met andere lidstaten

Er zijn tal van samenwerkingsopportuniteiten. In de voorbije twintig jaar zijn er **met tientallen partnerlanden en organisaties in Europa en in de wereld** bijeenkomsten, colloquia, projecten, gezamenlijke nominatie-trajecten, enzovoort opgezet en gerealiseerd. Er is een intensieve band met sleutelspelers in de **buurlanden**, zowel Nederland (KIEN, Meertens Instituut, Ministerie OCW, etc.) als Frankrijk, Duitsland en Luxemburg. Er liepen en lopen diverse projecten met Europese en internationale partners. Er zijn netwerksamenwerkingen met de Europese *focal points* via **ENFP**, er is het Europese netwerk van **nationale Unesco commissies**, er zijn onder andere de **ICH ngo netwerken**, het **netwerk van Unesco facilitatoren** en de **Unesco leerstoelen**.

Er kan verkend worden wie er mee doet en inbrengt. Dit is opnieuw een evenwichtsoefening tussen controle en meenemen en aantrekken van partners. Het kan nuttig zijn vanuit de i-vzw die concrete vraag te stellen. Het proces van die onderhandelingen zelf kan op zich al een fascinerende opportuniteit zijn. De vraag die Vlaanderen zich bij het uitkijken naar mogelijke samenwerkingen of partnerverbanden weliswaar steeds zal moeten stellen, is hoe het initiatief en momentum kan vastgehouden worden om de bakens te zetten en de focus en beoogde doelstellingen van het Centrum bij aanvang te kunnen verankeren.

3.3 Mogelijke focus

De focus of werkterreinen moeten bepaald worden **in overleg met de Sectie Immaterieel Erfgoed** van Unesco (*Living Heritage Entity*), in het bijzonder met de nieuwe Secretaris-Generaal die eind 2023 Tim Curtis zal opvolgen.

Een belangrijke vraag zal zijn in welke mate Categorie 2-Centra verder **vooral op een regio of electorale groep georiënteerd worden** (beperkt worden) dan wel resoluut **universeel kunnen opereren, rond bepaalde thema's**. Vandaag is dit veelal ambivalent met een gecombineerde regionale focus die aan een thematische benadering gekoppeld wordt. De actuele bewegingsruimte van de centra om wereldwijd rond hun thematische focus werking te ontwikkelen wordt evenwel sterk beperkt vanuit het Unesco Secretariaat, waar men immers zelf centraal de internationale sturing rond deze thematische programmalijnen blijft aanvoeren.

Een belangrijk uitgangspunt bij de oprichting van het Categorie 2-Centrum in Vlaanderen kan de inzet zijn om de Categorie 2-Centra in de jaren 2030 progressief een globale werking te laten ontplooiën. Vanuit een thematisch focus kunnen de Centra met wereldwijde inzet werken. Daarnaast, zij het als tweede lijn, zou het Vlaamse Categorie 2-Centrum ook een ondersteunende rol specifiek voor de regio West-Europa en Noord-Amerika kunnen opnemen om samenwerking en capaciteitsopbouw te bevorderen.

Uiteraard wordt in het bepalen van de focus **uitgegaan van de troeven in Groep I**: de sterke aanwezigheid van ngo's, instituten en academische ankerpunten in Europa, de

substantiële investering in diverse landen in het implementeren van de 2003 Conventie met de daaruit resulterende kritische massa van *ICH safeguarding*-specialisten, de nabijheid van het Unesco-hoofdkwartier, de accenten op mensenrechten, democratie en goed uitgebouwd onderwijs, de aanwezigheid van potentiële sponsors, zoals Noorwegen of de belangrijkste sponsor van projecten rond immaterieel erfgoed in Unesco: (de landen van) de Europese Unie.

In eerdere contacten met het secretariaat, onder meer met Tim Curtis, werd gesuggereerd om eventueel rond (groot)stedelijkheid en borgen van immaterieel erfgoed te werken, maar dan op globale schaal ofwel op duurzaamheid en met name duurzame ontwikkeling. Dit veronderstelt het deblokken van de Groeps grenzenbeperkingen.

Volgende opties lijken qua focus voor het centrum alvast veelbelovend:

1. Een eerste optie is te focussen op het **Overall Results Framework (ORF)**¹⁰. Unesco lanceerde in 2018 dit overkoepelend resultatenkader om de evolutie en de impact van de Conventie 2003 wereldwijd te monitoren. Het is een nieuw referentiekader voor strategische planning rond het borgen van immaterieel erfgoed door lidstaten en organisaties.

Het Centrum kan de uitrol van de verschillende doelen van het *Framework* via thematische ontwikkelingstrajecten en capaciteitsopbouw voor de Conventie voortstuwen. Dit kan eventueel ook verbonden worden aan het opnemen van rollen rond de periodieke rapportages, bijvoorbeeld inzake monitoring, training, analyse en evaluatie.

2. Een tweede optie kan liggen in het **cultiveren van artikel 18** van de Conventie voor het **delen van goede borgingspraktijken**. Zeker als er meer instrumenten mogelijk worden dan het huidige Register van Voorbeeldpraktijken, kan het een piste zijn om als Categorie 2-Centrum hierop in te zetten.

Dit kan bijvoorbeeld als Operationele Richtlijn 4 wordt geactiveerd: *"4. At each session the Committee may explicitly call for proposals characterized by international cooperation, as mentioned in Article 19 of the Convention, and/or focusing on specific priority aspects of safeguarding"*. Het Categorie 2-Centrum kan zich opwerpen als katalysator in dat proces en die activiteiten koppelen aan de inzichten die getrokken worden uit de periodieke rapporten en andere bronnen.

Dit thema sluit tevens zeer goed aan bij de inzet die Vlaanderen doorheen de jaren al getoond heeft in de ontwikkeling van goede borgingspraktijken, zowel met de succesvolle voordrachten voor het Internationale Unesco Register, alsook met het

¹⁰ Unesco. (Z.d.). Overall Results Framework. Geraadpleegd via <https://ich.unesco.org/en/overall-results-framework-00984>

opzetten van een register¹¹ van inspirerende voorbeelden in het Vlaamse beleid sinds 2019.

In elk van beide sporen zit ook de koppeling met de **duurzame ontwikkelingsdoelen (SDGs)** vervat. Het inzicht dat **cultural brokers en vertalers** daarbij een rol kunnen spelen is belangrijk, hetgeen vanuit Vlaanderen in de voorbije jaren gecultiveerd werd in de werking van de 2003 Conventie. Gelet op de accenten die vanuit Vlaanderen in het paradigma konden gelegd worden, is het zowel geloofwaardig als nuttig om daarop in te zetten.

Met een inzet op deze hefboomen kan een nieuw Categorie 2-Centrum dat hiertoe de kans krijgt van het Unesco Secretariaat een cruciale rol spelen en globale impact hebben op allerlei terreinen. Als internationaal expertisecentrum vanuit cultuur en immaterieel erfgoed in het bijzonder, zal het zo ook actief de **post-2030 VN-Agenda rond duurzame ontwikkeling méé kunnen voeden en adviseren**. Het zou een strategische investering zijn in de positieve ontwikkelingen voor de planeet en de levende wezens die daar (samen)leven. Al deze doelen en insteken kunnen **bij voorkeur wereldwijd georiënteerd** zijn, maar ze kunnen ook op Europa gericht zijn. Nog beter is dat de sterktes in Europa hier positief zouden gemobiliseerd worden om mondiaal een verschil te maken. Voor de goede verstaander kunnen de diverse accenten die in de beleidsvisie op immaterieel erfgoed (2022) als uitdagingen worden geïdentificeerd (1 tot 7, en per definitie 8) hiermee aangepakt worden, maar met een internationale en zelfs planetaire impact.

¹¹ Vlaanderen. (Z.d.). Register van inspirerende voorbeelden rond het borgen van immaterieel erfgoed. Geraadpleegd via <https://www.vlaanderen.be/cjm/nl/cultuur/cultureel-erfgoed/erkenningen/register-van-inspirerende-voorbeelden-rond-het-borgen-van-immaterieel-erfgoed>

4 Financiële luik

4.1 Ontvankelijkheid van instellingen

De 2019 Strategie heeft nieuwe regels ingevoerd met betrekking tot de voorwaarden waaraan moet worden voldaan om in aanmerking te komen om een Categorie 2-Centrum te worden. Er zijn drie belangrijke voorwaarden waaraan moet worden voldaan:

- Het centrum moet gevestigd zijn in een bestaande instelling die ten minste twee jaar ervaring heeft op het gebied van activiteiten die verband houden met het Unesco programma. Deze instelling moet een juridische capaciteit, de functionele autonomie en de personele middelen hebben die nodig zijn om goed te functioneren.
- De tweede voorwaarde is de beschikbaarheid van fondsen. De gastinstelling moet over voldoende middelen en personeel beschikken.
- Tot slot legt de strategie de nadruk op de organisatie en het bestuur van de gastinstelling. Deze moet beschikken over een regelmatig vernieuwd bestuursorgaan (of een vergelijkbare structuur) dat is samengesteld uit een vertegenwoordiger van de staat (staten) waarmee Unesco de formele overeenkomst heeft ondertekend, ten minste één vertegenwoordiger van een deelnemende lidstaat en een vertegenwoordiger van de directeur-generaal van Unesco. Deze structuur moet binnen één jaar na de datum van inwerkingtreding van de overeenkomst worden opgericht, zo niet wordt de overeenkomst beëindigd.

4.2 Financiering en betrokkenheid van de staat

De **lidstaat** die het centrum opricht, verbindt zich ertoe te **zorgen voor de uitrusting** die nodig is **om een goede werking van het centrum te garanderen**. In de 2019 Strategie is namelijk vastgelegd dat lidstaten verplicht zijn een jaarbudget ter beschikking te stellen aan het centrum op hun grondgebied. Dit omvat het dekken van kosten voor lokalen (kantoren met vergaderzalen), maar ook het onderhoud, de werking en de activiteiten.

a. Organisatie en financiering in bestaande Categorie 2-Centra

De **financieringsmodellen in de huidige Categorie 2-Centra** variëren naargelang de historie van de centra en de wetgeving van elke staat. Het kan bij wet worden geregeld, zoals in het geval van het centrum in Sofia in Bulgarije, of het kan worden ingehouden op de begroting van een andere nationale organisatie, wat de keuze is van de Japanse regering. In ieder geval bedragen de gemiddelde budgetten van de bestaande centra 1.000.000 dollar per jaar.

Verschillende centra geven echter regelmatig aan problemen te ondervinden bij het uitvoeren van hun activiteiten met het gegeven budget. De evaluatierapporten voor de

vernieuwing van de Centra in Cusco¹² en Sofia¹³ illustreren de moeilijkheden waarmee de Centra te kampen hebben wanneer hun jaarlijkse budgetten niet worden verhoogd na hun oprichting. De deskundigen maken zich zorgen over het gebrek aan middelen voor CRESPIAL, waarvan het budget van 500.000 dollar ongewijzigd is gebleven terwijl het aantal deelnemende lidstaten bijna verdrievoudigd is. Dit heeft onvermijdelijk geleid tot een bezuinigingsbeleid, waarbij prioriteit wordt gegeven aan online bijeenkomsten en evenementen. Ook het Bulgaarse Centrum, dat het laagste budget heeft van alle Categorie 2-Centra in immaterieel cultureel erfgoed, kampt met grote financiële tekorten waardoor het niet zoveel activiteiten kan organiseren als oorspronkelijk geambieerd.

De meeste bestaande Centra ontvangen **weinig tot geen donaties**. In de reeds bestaande Centra is de **belangrijkste financieringsbron de lidstaat zelf**. Deelnemende lidstaten hebben geen wettelijke verplichting en niet altijd of niet consistent ingezet op het bijdragen door partnerlanden aan de kosten van het Centrum. Daarom hebben sommige Centra het idee geopperd om een formeel lidmaatschap met jaarlijkse bijdrage in te voeren om hun inkomstenbronnen te diversifiëren.

Hoewel het budget van de meeste Centra stabiel is gebleven, zijn er uitzonderingen. Het Centrum in Korea opende zijn deuren in 2011 met een jaarlijks budget van 500.000 dollar om activiteiten te ondersteunen en negen personeelsleden in dienst te hebben. Het budget is zo gegroeid dat het reguliere budget van het Centrum in 2014 bijna twee miljoen dollar bedroeg met een verdrievoudiging van het aantal medewerkers¹⁴. Vandaag heeft het centrum een jaarlijks budget van ongeveer drie miljoen dollar en heeft het 25 medewerkers in dienst, waarvan 23 met een vast contract.

Ook benadrukken de Centra de **uitdaging om een evenwicht te vinden tussen het nationale en het regionale en internationale**. Aan de grondslag van een Categorie 2-Centrum ligt "multi-nationaliteit", maar regeringen willen ook weten wat ze precies terugkrijgen voor hun investering.

Hoewel de bestaande Centra geen andere financiering ontvangen dan die van de nationale overheden, kunnen ze soms rekenen op **partners die hun activiteiten kunnen co-financieren**. Vaak bieden de gemeenten of landen waar de activiteiten of bijeenkomsten plaatsvinden een financiële bijdrage door te betalen voor het lenen van apparatuur, het huren van lokalen of door bepaalde kosten, zoals huisvesting, voor hun rekening te nemen. De gemeenten waar de Centra gevestigd zijn kunnen ook bepaalde programma's financieren.

¹² Jenkins, M. (2020). Evaluation of CRESPIAL. Final report, November 2020. Geraadpleegd via <https://ich.unesco.org/doc/src/52468-EN.pdf>

¹³ Aleph Strategies. (2022). Renewal Evaluation the Regional Centre for Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage in South-Eastern Europe: Finaal rapport, december 2022. Geraadpleegd via <https://ich.unesco.org/doc/src/58933-EN.pdf>

¹⁴ Severo, L., & Severo, M. (2016). Evaluation of the International Information and Networking Centre for Intangible Cultural Heritage in the Asia-Pacific Region (ICHCAP). UNESCO Category 2 Centre. Draft of the final report, 1 februari 2016. Geraadpleegd via <https://ich.unesco.org/doc/src/33263-EN.pdf>

Om hun budget aan te vullen zoeken de Centra **ook aanvullende financiering bij internationale of supranationale organisaties**. Het Sofia Centrum probeert voor zijn verschillende projecten financiering te krijgen van de Europese Commissie, vooral in het kader van Europese programma's zoals Creatief Europa en het Fonds voor Regionale Ontwikkeling. Op dit moment is nog geen enkel project geselecteerd. Ook CRESPIAL zou graag deelnemen aan oproepen voor projecten om subsidies te ontvangen, maar zijn wettelijke status laat dit niet toe.

b. Organisatie en financiering van een Categorie 2-Centrum vanuit Vlaanderen

Een belangrijk inzicht uit de internationale benchmarkstudie is dat het doorslaggevend is van bij de oprichting van een Categorie 2-Centrum de organisatie en financiering doordacht en proactief uit te zetten. Met het oog op performantie van dit internationale expertisecentrum en vanuit de principes van *good governance* is het cruciaal om van bij de opstart in een scheiding van het bestuur, de financiering en de werking te voorzien.

De Vlaamse Unesco Commissie adviseert om bij de oprichting van een Categorie 2-Centrum in Vlaanderen in performante *cultural governance* te voorzien die internationaal tot voorbeeld en inspiratie kan strekken. Het realiseren van een Categorie 2-Centrum in Vlaanderen dat start vanuit het immaterieel erfgoedbeleid in Vlaanderen en Europa is gericht op het mobiliseren en belichamen van de democratische kracht van *multi-stakeholder* samenwerking rond de Unesco 2003 Conventie. Het centrum zou fungeren als een platform voor samenwerking en het bevorderen van immaterieel erfgoedpraktijken op internationaal niveau.

Met een Vlaams/Belgische i-vzw die beheerd wordt door een *multi-stakeholder* bestuur van internationale en nationale beleidsvertegenwoordigers (Vlaanderen, Unesco en mogelijke andere), experts en overige stakeholdersprofielen (zie hoger, p. 24-25), geschraagd op Vlaamse en bijkomende transnationale financiering, kan het team dat voor de inhoudelijke en operationele werking instaat volop het Categorie 2-Centrum potentieel verwerklijken. Een kleinschalig, maar competent kernteam kan vanuit de sterke band met Vlaanderen als dragende partner de basiswerking voorzien. Het betreft mondiale thematische specialisatie en expertise, alsook doorlopende ondersteuning in de regio West-Europa en Noord-Amerika. Tegelijk kan deze kern telkens met partnerbijdragen en projectfinanciering uitbreiden (harmonica-model).

In het ideale scenario wordt **op korte termijn** (ook wel in de rest van de legislatuur, dus voor de zomer van 2024) de **juridische basis** gelegd van een **rechtspersoonlijkheid** die, na verdere ontwikkeling en uitbreiding, in **maart 2026 klaar** staat om **de aanvraag in te dienen**.

De organisatie zal wellicht het best de vorm aannemen van de oprichting van een Belgische vzw naar Belgisch recht¹⁵. De kostprijs, inclusief notariskosten is ongeveer 2000 euro. De structuur moet dan operationeel zijn in 2026 om in 2027-2028 te starten met een werking, na een screeningsprocedure en erkenning. Een minimumscenario is dat gebruik gemaakt wordt van de infrastructuur (adres, kantoren, ...) van een bestaande organisatie als uitvalsbasis, in casu Werkplaats immaterieel erfgoed. Synergie met die organisatie is een sleutel tot betaalbaarheid en performantie.

Het hangt dan af van de onderhandelingen met partners en financiers in Vlaanderen/België wat het totale budget kan zijn. Met een (indexbaar) **budget van 500.000 euro per jaar** kan een werking realistisch worden opgestart en uitgebouwd. Een minimumscenario is het aanwerven van een voltijdse coördinator, twee voltijdse stafleden en een voltijds secretariaatsmedewerker, alsook het voorzien van infrastructuur (lokalen, computers, logo, etc.). Hierbij is de loonkost minimaal 350.000 euro per jaar. Een belangrijk deel van het budget is de werkingskost ten bedrage van minstens 150.000 euro per jaar, onder andere voor het organiseren van colloquia, ontmoetingen, internationale reiskosten, etc. Hierbij hoort ook het voorzien van minimum 5.000 euro per jaar voor de onkosten van het betrekken van Unesco, zowel voor de forfaitaire bijdrage voor opvolging van Categorie 2-Centra door Unesco als voor de vergoeding van Unesco-personeel om deel te nemen aan vergaderingen.

Het is dan **aan de i-vzw om die financiële basis te vergroten**. Hierbij kan aan diverse bronnen gedacht worden. De werking van een Categorie 2-Centrum brengt een hele reeks congressen, bijeenkomsten en reizen te weeg, ook een specifieke vorm van toerisme. Dit genereert voor de gastregio (Vlaanderen en Brussel) veel inkomsten in de vorm van verblijf en consumptie. Dit kan verder in een specifiek plan worden uitgewerkt.

Onderhandelingen zullen verder uitwijzen in welke mate andere lidstaten, partners of sponsors willen bijdragen. Aan de andere gemeenschappen in België en aan Brussel als bevoorrechte partners kan aangeboden worden of zij willen bijdragen en in welke vorm. Vervolgens kan een open instap naar andere Europese partners aangeboden worden om mee in te tekenen op de werking van het Centrum. Een model van gediversifieerd lidmaatschap/partnerschap/bijdragen kan daartoe worden uitgetekend met verschillende types leden, vormen van vertegenwoordiging en geboden dienstverlening.

Belangrijk potentieel ligt hier ook in de formule van detacheringen van personeelsleden vanuit de betrokken landen. Dit is een kans tot groei en realistische trajecten richting kritische massa. Hierbij zal dan moeten bekeken worden of en bij wie de overhead (meer kantoorruimte, ICT, etc.) kan worden doorgerekend.

Een andere belangrijke potentiële inkomstenbron zit bij Europese projectfinanciering, zoals Horizonprojecten, Erasmus+ of andere formules. Hiervoor moet eerst de basiswerking op punt worden gesteld en dit kan nooit als structurele financiering

¹⁵ Scwitch. (Z.d.). Internationale vzw oprichten. Geraadpleegd via <https://www.scwitch.be/kennisbank/internationale-vzw-oprichten/>

beschouwd worden. Het zijn (reële) opties, maar erg tijdsintensief. Hierbij zullen het *UNESCO Liaison Office* in Brussel en het opbouwen van credibiliteit cruciaal zijn.

Unesco besteedt momenteel veel geld aan consultancy, capaciteitsopbouw en onderzoeksprojecten die worden uitbesteed aan leden van het facilitators netwerk of aan specifieke universiteiten, ngo's en consultants. Vzw Werkplaats immaterieel erfgoed heeft sinds 2019 een reeks dergelijke opdrachten op vraag van Unesco gerealiseerd (training, redactie, etc.). Een deel van die onderzoeken en opdrachten kan zo ook bij het Categorie 2-Centrum terecht komen

4.3 Financiering vanuit Unesco

Naast de jaarlijkse bijdrage aan het centrum moet de lidstaat of groep van lidstaten ook een jaarlijkse bijdrage leveren aan Unesco "om de kosten van administratie, toezicht, rapportage en andere operationele processen van Unesco met betrekking tot instituten en centra van categorie 2 te dekken" (artikel 10). De strategie bepaalt dat het bedrag van deze, eerder symbolische, bijdrage ten minste 1.000 dollar moet bedragen en uiterlijk 31 december van elk jaar aan de programmasector, in dit geval de sector Immaterieel Cultureel Erfgoed, moet worden betaald.

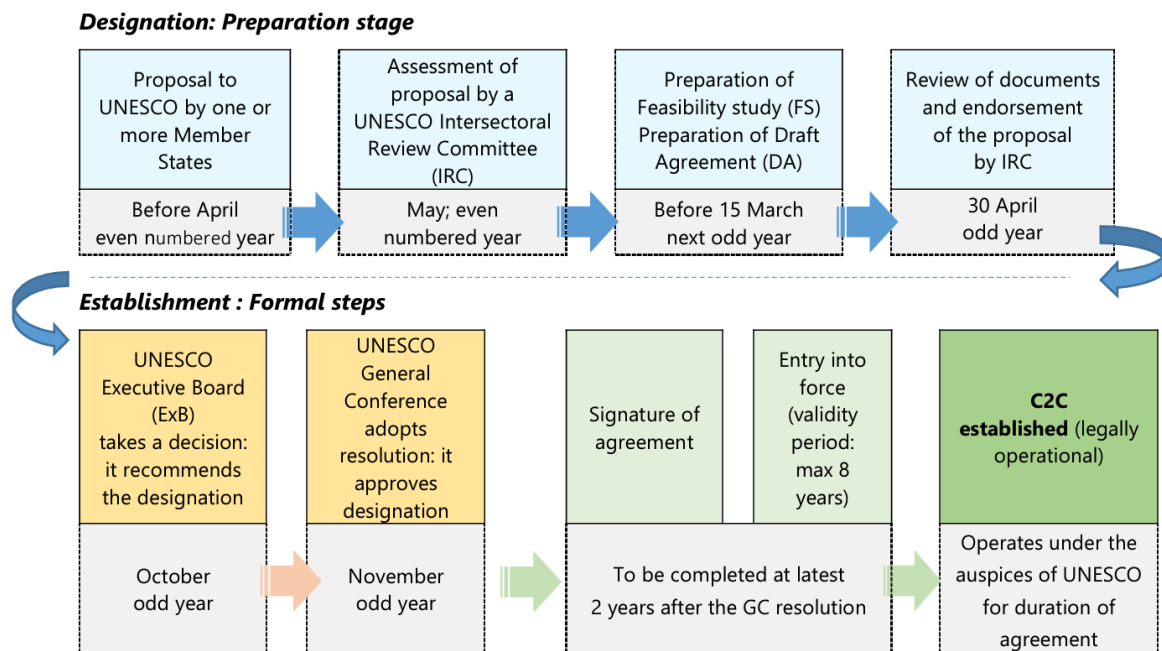
Unesco draagt financieel niet bij aan de centra. De organisatie verleent wel technische bijstand in de vorm van deskundigen, tijdelijke personeelsuitwisselingen en tijdelijke detacheringen, maar de afgevaardigden die komen, moeten hiervoor vergoed worden. Unesco staat de centra ook toe, door middel van een formele overeenkomst, om het logo en de naam van de Organisatie te gebruiken, evenals toegang te verlenen tot haar netwerk van instellingen en deskundigen.

Externe investeringen door Unesco kunnen heel gericht gebeuren; in actuele programma's die een verschil maken. Het is een manier om aan agendasetting te doen. Het biedt ook toegang tot projecten van Unesco en andere organisaties. Via occasionele opdrachten kan er wel geld gegenereerd worden.

5 Kandidaatstelling

5.1 De aanvraagprocedure in zeven stappen

De 2019 Strategie¹⁶ bevat een duidelijke en nauwkeurige aanvraagprocedure voor categorie 2-centra. Deze bestaat uit zeven stappen:

Figuur 1. Schematische weergave van de procedure voor het opzetten van een categorie 2-centrum met de termijnen in de grijze gebieden¹⁷

1. Een voorstel indienen

De eerste stap in de procedure is de indiening van het voorstel bij Unesco. Dit gebeurt in de vorm van een brief, of "verzoek om actie", waarin één of meer lidstaten een reeds twee jaar bestaande instelling naar voren schuiven om Unesco Categorie 2-Centrum te worden. Als het verzoek van één lidstaat komt, moet het vergezeld worden door ten minste twee brieven ter ondersteuning van andere lidstaten, internationale organisaties of andere Categorie 1- of Categorie 2-Centra. Dit is om de internationale reikwijdte van en het partnerschap met het toekomstige centrum aan te tonen.

De kennisgeving moet het model volgen uit de bijlage van de 2019 Strategie en rechtstreeks naar de directeur-generaal van de Unesco worden gestuurd. De kennisgeving moet in het Engels of Frans worden opgesteld.

¹⁶ Unesco General Conference. (Z.d.). Resolution 40C/99 - 2019 Strategy, op. cit., Artikel E.1.1.

¹⁷ UNESCO. (Z.d.). hat is the typical life cycle of a "Category 2 Institute of Centre under the auspices of UNESCO" and when does each step take place? Geraadpleegd via <https://en.Unesco.org/sites/default/files/q5-c2c-life-cycle.pdf>

Het is belangrijk om op te merken dat voor alle bestaande centra van de sector geldt dat de regering van het land tijdens de Algemene Conferentie voorafgaand aan hun officiële verzoek heeft aangegeven dat ze een centrum op hun grondgebied willen oprichten. Dit heeft soms geleid tot partnerschappen tussen landen, zoals in het geval van de centra in Azië en de Stille Oceaan en het memorandum tussen Japan, de Volksrepubliek China en de Republiek Korea.

2. Voorlopige beoordeling

Na de indiening van het voorstel beoordeelt het cross-sectoraal beoordelingspanel de ontvankelijkheid van de aanvraag. In deze zin controleert het comité of alle gevraagde documenten zijn verstrekt en of de aanvragende lidstaat een goede reputatie heeft bij Unesco.

3. Haalbaarheidsstudie

Als het verzoek door het cross-sectoraal beoordelingspanel ontvankelijk wordt verklaard, vindt er een haalbaarheidsstudie plaats. Deze studie wordt toevertrouwd aan een team van onafhankelijke deskundigen die worden ingehuurd en gecontroleerd door Unesco, maar de honoraria en kosten van de studie worden gedragen door de lidstaat of lidstaten. Er is geen tijdslimiet voor de studie, maar de conclusies van de onderhandelingen moeten uiterlijk 15 maart van het tweede jaar van de tweejaarlijkse kalender worden geleverd.

De haalbaarheidsstudie heeft tot doel te bepalen in welke mate het centrum nuttig zal zijn om de doelstellingen van Unesco te bereiken, maar ook of de lidstaat de capaciteit heeft om een Categorie 2-Centrum te huisvesten en een goede werking ervan te garanderen.

Ten eerste wordt gekeken naar het wetgevend kader en administratieve structuur:

- De instelling die het centrum wil huisvesten moet over de nodige autonomie en voldoende rechtspersoonlijkheid en rechtsbevoegdheid beschikken.
- Het team moet kunnen aantonen dat de instelling uitmuntend is op een gebied dat verband houdt met het programma van de sector, en dit al minstens twee jaar.
- De administratieve structuur van de instelling moet een goed beheer van het centrum, het budget en een goed beheer van de activiteiten garanderen.
- Het onderzoek zal ook nagaan of de instelling internationale en regionale partners betreft bij haar activiteiten en programma.

Vervolgens wordt gekeken naar het programma en de voorgestelde activiteiten:

- Het programma en de activiteiten die door het centrum worden voorgesteld moeten coherent en relevant zijn voor het door Unesco goedgekeurde budget en voor de korte- en langetermijndoelstellingen en -strategieën.
- Het moet bijdragen aan wereldwijde ontwikkelingsprogramma's.
- De experts zullen de internationale reikwijdte van de door het centrum aangeboden activiteiten controleren.
- Het instituut moet financieel levensvatbaar zijn: het mag geen schulden hebben en de financiën moeten goed beheerd en geregistreerd worden.
- Tot slot zal het team van deskundigen controleren of de voorgestelde activiteiten complementair zijn en dus niet overlappen met die van een ander centrum.

De studie moet in het Engels of Frans geschreven worden. De studie moet voorgelegd worden aan de instelling en de aanvragende lidstaten en gepubliceerd worden op de website van de sector van het programma. Na de studie kunnen staten, als de resultaten negatief zijn, ook opnieuw een gewijzigd voorstel indienen waarna een tweede haalbaarheidsstudie wordt uitgevoerd. Dit was het geval voor het Categorie 2-Centrum in Bulgarije.

4. Evaluatie door het cross-sectoraal beoordelingspanel

Het beoordelingsrapport en de voorbereidende overeenkomst worden vervolgens voorgelegd aan de cross-sectoraal beoordelingspanel, die ze onderzoekt en aanbevelingen doet voordat ze worden voorgelegd aan de Uitvoerende Raad.

5. Evaluatie door de Uitvoerende Raad

De Uitvoerende Raad zal de zaak bestuderen tijdens de zitting die onmiddellijk voorafgaat aan de Algemene Conferentie. Op dezelfde manier zal de Raad de voorstellen onderzoeken en aanbevelingen doen aan de Algemene Conferentie. Bij bepaalde gelegenheden kan de Algemene Conferentie haar taken ook delegeren aan de Uitvoerende Raad, die dan de directeur-generaal kan machtigen om de overeenkomst namens de Algemene Conferentie te ondertekenen.

6. Goedkeuring door de Algemene Conferentie

De Algemene Conferentie van de Unesco is het beleidsvormingsorgaan van de organisatie en bestaat uit vertegenwoordigers van alle lidstaten. Het is de Algemene Conferentie die, na rekening te hebben gehouden met de aanbevelingen van de Uitvoerende Raad, door middel van een resolutie beslist over de benoeming van een Categorie 2-Centrum. De Algemene Conferentie geeft vervolgens groen licht aan de directeur-generaal om de overeenkomst te ondertekenen, die vervolgens niet meer gewijzigd kan worden.

7. Ondertekening en inwerkingtreding

De ondertekening van de overeenkomst en de inwerkingtreding ervan is de laatste stap in het proces. De 2019 Strategie geeft de voorkeur aan de ondertekening van een tripartiete overeenkomst tussen de instelling (nieuw centrum), de lidstaat of lidstaten en Unesco. Zij laat echter de mogelijkheid open van twee bipartiete overeenkomsten: tussen de lidstaat en Unesco enerzijds en tussen het nieuwe centrum en Unesco anderzijds, waarbij de laatste de vorm kan aannemen van een memorandum of een briefwisseling. Deze voorwaarde is nieuw in de 2019 Strategie, wat betekent dat tot ten minste 2021 alle centra het resultaat zijn van bipartiete overeenkomsten tussen de lidstaat en de organisatie. De evolutie van het contract naar een tripartiete overeenkomst is een van de belangrijkste veranderingen in de 2019 Strategie. Het doel is om Categorie 2-Centra¹⁸ meer autonomie en macht te geven. Op deze manier is het ook eenvoudiger om andere lidstaten op contractuele wijze te betrekken.

¹⁸ Jenkins, M. (2020). Evaluation of CRESPIAL. Final report, November 2020. Geraadpleegd via <https://ich.unesco.org/doc/src/52468-EN.pdf>

Overeenkomsten worden voor maximaal acht jaar getekend, maar in de praktijk hebben de meeste overeenkomsten een looptijd van zes jaar. Als de nationale wetgeving dat toestaat, treedt de overeenkomst in werking op de datum van ondertekening, zo niet, dan op de datum van ontvangst van een brief van de lidstaat waarin deze verklaart dat hij alle nodige interne procedures heeft ingesteld voor de inwerkingtreding van de overeenkomst. Als de overeenkomst echter niet binnen twee jaar na goedkeuring door de Algemene Conferentie in werking is getreden, wordt deze als nietig beschouwd, wat betekent dat het instituut niet wordt erkend als een Categorie 2-Centrum en dat de procedure weer van voren af aan moet worden begonnen.

5.2 Aanvraagkalender

De 2019 Strategie voorziet in een tijdschema voor het aanvragen van de status van een Categorie 2-Centrum:

- ✓ De aanvraag moet uiterlijk 31 maart van het eerste jaar ingediend worden.
- ✓ De voorlopige beoordeling moet uiterlijk 31 mei van het eerste jaar afgerond zijn.
- ✓ De voorlopige beoordeling en haalbaarheidsstudie moeten uiterlijk 15 maart van het tweede jaar ingediend worden.
- ✓ De beoordeling door het cross-sectorale beoordelingspanel moet voor april van het tweede jaar gerapporteerd worden.

	1 ^{STE} JAAR (EVEN)												2 ^{DE} JAAR (ONEVEN)						
Maanden	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16 - 21	22	23	24
1. Indiening aanvraag			✓																
2. Voorlopige beoordeling					✓														
3. Haalbaarheidsstudie															✓				
4. Evaluatie cross-sectoraal beoordelingspanel															✓				

5.5 Rol van de Vlaamse Unesco Commissie bij kandidaatstelling

De Vlaamse Unesco Commissie kan optreden als partner, faciliterend, en op afstand ondersteunend of patronage verlenend. Met name bij de opstart kan de Vlaamse Unesco Commissie een betekenisvolle rol helpen spelen, zowel in het overleg met de *Living Heritage Entity*, als ondersteunend bij de administratieve en juridische aspecten van de oprichting en de beginperiode. Ook communicatief kan de Vlaamse Unesco Commissie het initiatief mee uitdragen.

In de toekomst kan occasioneel samengewerkt worden, bijvoorbeeld in de organisatie van evenementen met de Europese Unesco commissies, rond specifieke thematische initiatieven.

6 Aanbevelingen tot besluit

1. Het strategisch potentieel om vanuit Vlaanderen een Categorie 2-Centrum op te richten is significant. In de exponentiële ontwikkeling van deze Unesco-Conventie heeft een Categorie 2-Centrum in Groep I (West-Europa en Noord-Amerika) het vermogen uit te groeien tot één van de sleutel-organisaties in het selecte Unesco-netwerk rond de Unesco 2003 Conventie en het Unesco Secretariaat.
2. Voorzie in de oprichting van een i-vzw (internationale vzw) met zetel in België (Brussel) voor 31 maart 2024, zodat een aanvraag tot Categorie 2-Centrum bij Unesco ontvankelijk kan zijn in 2026, en het Categorie 2-Centrum formeel erkend van start kan in 2028.
3. Profileer het Categorie 2-Centrum vanuit de troeven en waarden van immaterieel-erfgoedbeleid in Vlaanderen en Europa: een internationaal centrum dat de democratische kracht van *multi-stakeholder* samenwerking rond de Unesco 2003 Conventie mobiliseert en belichaamt.
4. Voorzie in een performante en transparante *cultural governance* die tot inspiratie en voorbeeld kan strekken internationaal.
5. Zorg dat de organisatie van het bestuur (*multistakeholder*), de financiering (transnationaal) en de werking (mondiale thematische expertise en gerichte ondersteuning van Europese en Noord-Amerikaanse actoren en netwerken in de 2003 Conventie) van bij de opstart gescheiden opgezet worden met het oog op doeltreffende performantie en wendbaarheid van dit internationale expertisecentrum.

7 Bronnen

Aleph Strategies. (2022). Renewal Evaluation the Regional Centre for Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage in South-Eastern Europe: Finaal rapport, december 2022. Geraadpleegd via <https://ich.unesco.org/doc/src/58933-EN.pdf>

Aleph Strategies. (2022). Renewal Evaluation the Regional Centre for Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage in South-Eastern Europe..., op. cit., p.9; 19-20.

Algemene Conferentie Unesco. (2019). Voorwoord Algemene Conferentie Unesco, Resolutie 40C/99 - 2019 Strategy for category 2 Institutes and centres under the auspices of UNESCO, Parijs, november 2019, p.2. Geraadpleegd via <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373390>

DKBUZA. (z.d.). Doelstellingen en beleidskader culturele diplomatie. Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken. Geraadpleegd via <https://fdfa.be/nl/doelstellingen-en-beleidskader-culturele-diplomatie>

Federale Overheidsdienst Justitie. (Z.d.). Internationale vereniging zonder winstoogmerk (IVZW). Geraadpleegd via https://justitie.belgium.be/nl/themas_en_dossiers/vennootschappen_verenigingen_en_stichtingen/verenigingen/ivzw

Jenkins, M. (2020). Evaluation of CRESPIAL. Final report, November 2020. Geraadpleegd via <https://ich.unesco.org/doc/src/52468-EN.pdf>

National Intangible Heritage Center, South Korea. (Z.d.). Geraadpleegd via <http://m.nihc.go.kr/english/html/>

Scwitch. (Z.d.). Internationale vzw oprichten. Geraadpleegd via <https://www.scwitch.be/kennisbank/internationale-vzw-oprichten/>

Severo, L., & Severo, M. (2016). Evaluation of the International Information and Networking Centre for Intangible Cultural Heritage in the Asia-Pacific Region (ICHCAP). UNESCO Category 2 Centre. Draft of the final report, 1 februari 2016. Geraadpleegd via <https://ich.unesco.org/doc/src/33263-EN.pdf>

Unesco. (Z.d.). 41C/5 - 2022-2025. Approved programme and budget. First biennium 2022-2023, Parijs, 2022.

Unesco. (Z.d.). International networks of category 2 institutes. Geraadpleegd via <https://en.unesco.org/international-networks/category-2-institutes>

Unesco. (Z.d.). Overall Results Framework. Geraadpleegd via <https://ich.unesco.org/en/overall-results-framework-00984>

Unesco. (Z.d.). Partnerships. Geraadpleegd via <https://en.unesco.org/partnerships>

Unesco. (Z.d.). hat is the typical life cycle of a “Category 2 Institute of Centre under the auspices of UNESCO” and when does each step take place? Geraadpleegd via <https://en.Unesco.org/sites/default/files/q5-c2c-life-cycle.pdf>

Unesco General Conference. (Z.d.). Resolution 40C/99 - 2019 Strategy, op. cit., Artikel E.1.1.

Vlaanderen. (Z.d.). Register van inspirerende voorbeelden rond het borgen van immaterieel erfgoed. Geraadpleegd via <https://www.vlaanderen.be/cjm/nl/cultuur/cultureel-erfgoed/erkenningen/register-van-inspirerende-voorbeelden-rond-het-borgen-van-immaterieel-erfgoed>